Sparbanken Skåne

VÅR FRAMTID

Klimat, beredskap och demografi i Skåne och Öresund

- Utsläppen ökar i hela länet – mest i sydväst
- Nytt initiativ ska få med näringslivet i beredskapen
- Så agerar kommunerna som förväntas krympa

Årsrapport 2026

VÅR FRAMTID
September 2026

Analysen är utförd av Øresundsinstituttet
på uppdrag av Sparbanken Skåne.
Skribenter: Lennart Hedstigen
Emma Igelström
Finn Möller
Anna Palmehag
Henrik Smångs
Christina Solhøj Hansen
Layout: Øresundsinstituttet
Omslagsfoto: News Øresund
Foto: News Øresund där inget annat anges

För mer information:
Kristian Svensson,
pressansvarig Sparbanken Skåne
046-162309
kristian.svensson@sparbankenskane.se

www.sparbankenskane.se
oresundsinstituttet.org

ØRESUNDS INSTITUTTET ANALYS

Sparbanken Skåne

Så bygger vi en hållbar morgondag

Välkommen tillbaka till Vår framtid, Sparbanken Skånes rapport om omställningsarbete och hållbar utveckling här i Skåne.

Vi tog initiativ till denna rapportserie 2024 med ambitionen att kartlägga klimatarbetet i regionen, men breddar nu inriktningen till att även omfatta andra typer av omställning. Parallellt med klimatanpassningen, som självklart är helt avgörande för oss, är samhället inne i en fas där resiliens och beredskapsarbete håller på att utvecklas på bredast möjliga front.

Det handlar om insatser i både det offentliga och i det privata för att kunna möta många olika typer av hot, alltså inte bara från klimat och miljö utan från en allmänt föränderlig omvärld. Vi tittar närmare på hur näringslivets upprustning går till och ger bland annat en inblick i Länsstyrelsens nya satsning Näringslivets beredskapsråd.

Ytterligare en kraftfull förändring pågår här på hemmaplan, mitt ibland oss. Jag tänker på den demografiska utvecklingen där befolkningstillväxten tydligt saktar in. Färre barn föds och andelen äldre ökar. Samtidigt stärks urbaniseringen där Malmö, Lund och Helsingborg växer medan flera mindre kommuner och landsbygd istället tappar invånare.

Det är viktigt att förstå denna utveckling och med rapporten Vår framtid vill vi belysa utmaningarna men också de insatser som görs för vår gemensamma morgondag.

Jag hoppas att du finner läsningen intressant!

Lund, 29 september 2026
Rasmus Roos
Vd Sparbanken Skåne

Klimat: Skånes utsläpp ökar när den sänkta reduktionsplikten slår igenom i den regionala statistiken

Skånes utsläpp ökar mer än Sverigesnittet, till stor del drivet av länets tyngsta branschsektor: transporterna. Efter att regeringen sänkte reduktionsplikten för två år sedan syns siffrorna nu i den regionala statistiken. Men utsläppen ökar även inom andra branscher, som inom jordbruket, även det en tung sektor i Skåne.

Utbyggnaden av solkraft ökar i Skåne medan det fortfarande råder stiltje inom vindkraftsutbyggnaden.

När klimatförändringen blir allt mer påtaglig aktualiseras frågan om vatten. Antingen blir det för mycket, för lite eller för förorenat. Skånska naturskador kostar miljardbelopp, samtidigt som kommuner måste anpassa sig efter ett förändrat klimat.

Beredskap: Nytt beredskapsråd ska rusta det skånska näringslivet för en osäkrare omvärld

När omvärlden blir allt osäkrare måste Sverige rusta upp igen. En av pusselbitarna är hur näringslivets upprustning ska gå till.

I år tog Länsstyrelsen Skåne initiativ till Näringslivets beredskapsråd för att samla Skånes branscher och gemensamt få upp frågan på bordet.

Runt om i skånska kommuner har beredskapsfrågan fått ökad aktualitet, och olika samarbeten med lokala företag tar form.

Men staten behövs fortfarande, speciellt i form av ökat stöd för företagens omställningsarbete. Det menar Länsstyrelsen Skånes försvarsdirektör Kajsa Helmbring.

Innehållsförteckning

HIGHLIGHTS 6

KLIMAT 8

TEMA: VATTEN OCH KLIMATFÖRÄNDRINGEN 24

BEREDSKAP 34

TEMA: NÄRINGSLIV I KRISTIDER 40

DEMOGRAFI 54

TEMA: NÄR KOMMUNEN KRYMPER 64

APPENDIX 70

Demografi: Ojämn fördelning i länets kommuner när befolkningstillväxten saktar in

Skåne går en ny tid till mötes när befolkningstillväxten saktar in. Färre barn föds och andelen äldre ökar. Dessutom tilltar urbaniseringstrenden, där de tre skånska städerna Malmö, Lund och Helsingborg väntas öka.

Det kommer leda till stora samhällsförändringar. Behovet av omsorgspersonal kommer att öka samtidigt som efterfrågan på skolpersonal minskar. Det spår nationalekonomen Åsa Hansson som leder den statliga utredningen ”Framtid med barn”.

I Region Skånes nya befolkningsanalys förväntas tio skånska kommuner rentav att tappa befolkning de kommande tio åren. Hur ska de behålla attraktiviteten om de tvingas stänga skolor?

11 HIGHLIGHTS FRÅN RAPPORTEN

Tema: För lite och för mycket vatten i klimatkrisens spår

Klimatförändringen kommer att leda till att vi i framtiden får för mycket vatten, för lite vatten eller för förorenat vatten. Förändringarna medför samhällsutmaningar av olika slag: översvämningar, låga grundvattennivåer, otjänligt vatten. Se sidorna 24-31

31 %

Så mycket mindre vatten använder en dansk jämfört med en svensk. Att Danmarks vattenförbrukning är lägre beror inte bara på högre priser och miljömedvetenhet: hårdare danska regler har lett till att ledningsnätet läcker betydligt mindre. Se sidorna 28-29

Naturskador har kostat Skåne en miljard på tio år

På tio år har skadebeloppet för skånska naturskador överstigit en miljard kronor. Med klimatförändringen kommer antalet naturskador öka – och försäkringspremien riskerar att bli dyrare. På längre sikt kan hela områden bli omöjliga att försäkra. Se sidorna 30-31

Gröna skatteavdrag för en halv miljard i Skåne – kraftig ökning för batterilagring

Intresset för solceller, elbilsladdning och batterilagring i hemmet växer. 2025 uppgick skattereduktionen för grön teknik till 3,6 miljarder kronor till svenska hushåll. Drygt 16 procent av dessa, motsvarande knappt 586 miljoner, beviljades till Skåne. Störst var ökningen i nordöstra Skåne. Se sidorna 16-17

Skånes utsläpp ökar mer än övriga Sverige

Utsläppen ökar i hela Skåne. Totalt släpptes 12,2 procent mer koldioxid ut 2024 jämfört med 2023. Huvudsakligen har ökningen i sydväst: Lundaområdet och Malmöområdet sticker ut med över 16-procentiga ökningar. Det är framför allt transportsektorn som står för den stora ökningen av Skånes klimatutsläpp med 26 procent. Se sidorna 10-13

Tema: Näringslivet i Skåne rustas för kris

Med det nya ”Näringslivets beredskapsråd” vill Länsstyrelsen Skåne lägga den sista pusselbiten i beredskapspusslet.

Företag från olika sektorer får en gemensam lägesbild om det skånska upprustningsarbetet, berättar landshövdingen Peter Danielsson i en intervju på sidorna 40-51.

Efterlyser större roll för kommuner

Länsstyrelserna ska upprätta grupper för offentlig-privat samverkan, så kallade POS-grupper, enligt en ny nationell strategi.

Men kommunerna bör vara mer delaktiga i det arbetet, menar Helsingborgs säkerhetschef Jonas Berg i en intervju på sidan 48.

Svensk-danskt samarbete

Länsstyrelsen Skåne har fått pengar för att utveckla det dansk-svenska samarbetet. Tillsammans med medarbetare på Styrelsen for Samfundssikkerhed finns det nu en gemensam arbetsgrupp för att koordinera beredskapen i Öresundsregionen. Sidan 47

Tema: Så agerar kommunerna som krymper

Tio skånska kommuner kommer att krympa det kommande decenniet, enligt Region Skånes befolkningsanalys. Hur ska kommunerna tackla de demografiska utmaningarna när jobben försvinner och skolor stänger?
Se sidorna 64-67.

Urbaniseringstrenden tilltar i Skåne

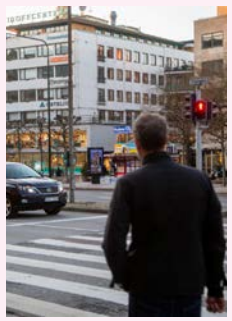

En allt större del av befolkningstillväxten koncentreras till de större städerna. Totalt väntas Malmö, Lund och Helsingborg stå för 73 procent av länets befolkningstillväxt fram till 2035.
Se sidan 56

21 700

Så många fler 85-åringar förväntas det finnas i Skåne år 2035, enligt Region Skånes senaste befolkningsanalys.

I en rapport från 2024 menar SKR att det kommer krävas 65 600 fler anställda i den svenska äldreomsorgen på grund av den demografiska utvecklingen på tio års sikt. Se sidan 60

KLIMAT

Klimatomställningen:
Sänkt reduktionsplikt slår igenom i den regionala statistiken – Skånes utsläpp ökar

Tema:
För lite, för mycket eller sämre kvalitet – så påverkar klimatförändringarna vattnet

Kapitlets innehåll:

- Utbyggnad av vind- och solkraft
- Utsläppsstatistik på delområdesnivå
- Jämförelse med övriga storstadslän, Europa och Öresundsregionen
- Utsläppsstatistik per bransch
- Temadel om vatten och klimatförändringen

Sänkt reduktionsplikt slår igenom i den regionala statistiken – Skånes utsläpp ökar

Det som i fjor syntes för landet i stort går nu att bryta ner regionalt. Utsläppen från transport – Skånes tyngsta sektor – ökade med 26 procent mellan 2023 och 2024. Totalt ökar de skånska utsläppen mer än i övriga riket: 12,2 mot 7,9 procent. Samtidigt fortsätter utbyggnaden av solenergi i Skåne, medan vindkraftsutbyggnaden står still.

Lamporna lyser röda: utsläppen stiger i Skåne. 2024 steg utsläppen med 12,2 procent jämfört med 2023. För hela landet var siffran 7,9 procent. Det är framför allt i Lunda- och Malmöområdet det har ökat, med 16,5 respektive 16,7 procent.

Den stora skillnaden är den minskade reduktionsplikten, som nu syns i den regionala statistiken som en 26-procentig ökning av transportutsläppen. Transport är Skånes tyngsta sektor, och står för 41 procent av de totala utsläppen. Som andel är den störst i västra Skåne, vilket förklarar den stora uppgången där. Jordbruket, som står för en större andel i östra Skåne, ökade sina utsläpp med drygt 3 procent. Industrin minskade, som en av få sektorer, sina utsläpp något.

Minskning i Öresundsregionen, men bara på danska sidan

Utvecklingen syns också tydligt om man tar hela Öresundsregionen (Skåne, Region Hovedstaden och Region Själland) i beaktande. På det stora hela minskar utsläppen i regionen med 4,7 procent, men det är den danska sidan som står för hela minskningen. Skåne har gått från att vara den region vid Öresund som släpper ut minst till att släppa ut mest. Framför allt minskar utsläppen i Region Hovedstaden med 13,2 procent, men även i Region Själland minskar utsläppen med 11,9 procent.

Ute på kontinenten sjunker utsläppen

Medan utsläppen per invånare sjunker i samtliga jämförda länder, inklusive EU-snittet, syns en tydlig ökning i Sverige mellan 2023–2024. Se sida 13.

Totalt är de svenska utsläppen per capita fortfarande lägst med 4,5 ton koldioxid per år, jämfört med EU-snittet på 6,7 ton. Men gapet till de övriga länderna minskar. Som det enda av de jämförda länderna ökade utsläppen i Sverige 2023–2024, med 7,4 procent. Där är Danmark bäst i klassen med 5,9 procent mindre utsläpp 2024 än 2023.

Så har utsläppen av växthusgaser förändrats

CO2e, förändring 2023–24

Sverige	Öresundsregionen	Skåne
+7,9%	-4,7%	+12,2%

Källor: SMHI, Nationella emissionsdatabasen och Energistyrelsen

Förändringen ur ett hållbarhetsperspektiv

- Försämring
- Oförändrat
- Förbättring

Geografi	CO2e, förändring 2023-2024
Lundaområdet	16,5%
Malmöområdet	16,7%
Mellanskåne	9,6%
Nordvästra Skåne	9,7%
Nordöstra Skåne	11,1%
Sydöstra Skåne	9,8%
Skåne	12,2%
Stockholms län	9,0%
Västra Götalands län	6,3%
Sverige	**7,9%**

Källa: Nationella emissionsdatabasen

Skånes delområden:
1. Nordvästra
2. Mellanskåne
3. Lundaområdet
4. Malmöområdet
5. Sydöstra
6. Nordöstra

Utvecklingen av utsläppen redovisas som territoriella utsläpp vilka används för att följa upp Sveriges klimatmål. Fler sätt att beräkna utsläpp finns på sidan 12.

Mer installerad solkraft – vindkraften backar

Det installeras alltmer solkraft i Skåne. Förra året installerades det 10 procent mer än 2024, något lägre än övriga storstadslän, och utbyggnadstakten minskar för andra året i rad. Mest ökar utbyggnaden i västra Skåne och till viss del i Mellanskåne, medan utvecklingen är något mer blygsam i öst.

Däremot råder fullständig stiltje för vindkraften. Faktum är att Skåne förra året producerade 200 gigawattimmar mindre vindenergi än vad som var fallet 2024. Vindkraftsutbyggnaden har dominerats av Västra Götaland, men även där var fjorårets utbyggnad blygsam, med en ökning på 4 procent.

Intresset för grön teknik stiger hos skånska hushåll. Gröna skatteavdrag, som ges för köp av arbete eller material till solceller, batterilagring eller laddningspunkter, steg under förra året från 506 till knappt 586 miljoner kronor. Störst var ökningen i östra Skåne, visar statistik från Skatteverket. Läs mer på sidorna 16.

Hotande framtid för vattennära kommuner

Med klimatförändringen blir extremväder allt vanligare, vilket kommer leda till konsekvenser som för lite vatten, för mycket vatten och vatten av försämrad kvalitet, enligt Klimatanpassningsrådet. I kapitlets temadel på sidorna 24 ses det närmare på hur vattenrelaterat extremväder kan slå mot Skåne. Framför allt är det kustnära kommuner som är i riskzonen, men även samhällen längs vattendrag kan drabbas vid plötsliga skyfall.

Dessutom kan det uppstå problem med föroreningar av grundvattnet. I Danmark förhandlas det om ett besprutningsförbud i sårbara områden.

Naturskador för miljardbelopp i Skåne

Med mer extremväder finns det risken att försäkringspremierna stiger. Att en bostad är försäkrad är som regel en förutsättning för bolån. På lång sikt kan vissa områden bli omöjliga att försäkra, vilket hade lett till sjunkande marknadsvärden.

På tio år har naturskador kostat en miljard kronor i länet, visar siffror från Svensk försäkring. Den vanligaste typen av skador är stormskador, men de mest kostsamma är i regel vattenskador. 2024 låg Mellan- och sydöstra Skåne klart över riksnittet för skadebelopp/invånare, på grund av skyfall och översvämningen av ringsjöarna.

Olika sätt att beräkna utsläpp av växthusgaser

Utsläppen som sker inom Sveriges gränser är de territoriella utsläppen och används för att följa upp Sveriges klimatmål. Men Sverige handlar också varor och tjänster internationellt och en stor del av det vi konsumerar är importerat från andra länder. De konsumtionsbaserade utsläppen är ett mått som tar hänsyn till den klimatpåverkan som svensk konsumtion orsakar både i Sverige och utomlands. De utsläppen är inte inkluderade i Sveriges klimatmål. De klimatpåverkande utsläppen som sker från svenska aktörer inklusive de internationella transporterna kallas för de produktionsbaserade utsläppen.

De produktionsbaserade utsläppen i Sverige uppgick år 2025 till:

51,2 miljoner ton CO2e

-1,8% förändr 2024–25

-5,4%

Så mycket minskade byggbranschens utsläpp från 2024 till 2025.

4,8

ton CO2e per person

Källa: SCB

Efter uppgången i de produktionsbaserade utsläppen av växthusgaser i Sverige 2024 vände de åter ner 2025. En orsak till de minskade utsläppen är att fossil diesel till en viss del har ersatts av biodiesel. Utsläppen har minskat i sju av nio branscher. Mest i absoluta tal minskade tillverkningsindustrin medan byggbranschen hade störst procentuell minskning. Jordbruk samt gruvnäringen ökade sina utsläpp.

Under perioden ökade Sveriges BNP med 1,5 procent, vilket gör att utsläppsintensiteten minskade med 3,2 procent.

De konsumtionsbaserade utsläppen i Sverige uppgick år 2023 till:

80 miljoner ton CO2e

-9% förändr 2022–23

64%

av utsläppen sker i andra länder

7,6

ton CO2e per person

Källa: SCB via Naturvårdsverket

Efter att ha ökat tre år i rad minskade de konsumtionsbaserade utsläppen i Sverige 2023. Nio procent gick utsläppen ner jämfört med föregående år. Det är främst utsläppen i andra länder som minskat, från 59 till 52 miljoner ton CO2e. Den största delen av utsläppen för produktionen av de varor och tjänster som konsumerades i Sverige under 2023 skedde i andra länder, men andelen minskade från 67 till 64 procent.

CO2e = koldioxidekvivalenter

CO2e eller koldioxidekvivalenter är en gemensam enhet som används för att sammanställa utsläppen av alla växthusgaser.

Utsläpp av växthusgaser 2024

+7,4%

Förändring i Sveriges utsläpp 2023–24

4,5

Ton CO2e per invånare i Sverige 2024

Statistiken från European Environment Agency skiljer sig något från de nationella siffror som redovisas av Nationella emissionsdatabasen.

Utsläpp av växthusgaser totalt per land

Land	2024 (miljoner ton CO2e)	Förändring i procent 2023-2024	Förändring i procent sedan 1990
Sverige	47,5	+7,4%	-33,3%
Danmark	36,8	-5,9%	-49,0%
Finland	39,3	-4,7%	-45,3%
Tyskland	649,8	-3,0%	-48,1%
EU	**3 017,2**	**-2,3%**	**-38,0%**

Källa: European Environment Agency

Utsläpp av växthusgaser per invånare

Land	2024 (ton CO2e)	Absolut förändring sedan 1990
Sverige	4,5	-3,8
Danmark	6,2	-7,9
Finland	7,0	-7,4
Tyskland	7,8	-8,0
EU	**6,7**	**-4,9**

Källa: European Environment Agency

Utsläppen minskar i Europa – men inte i Sverige

Utsläpp av växthusgaser (CO2e) per invånare, länder 1990–2024

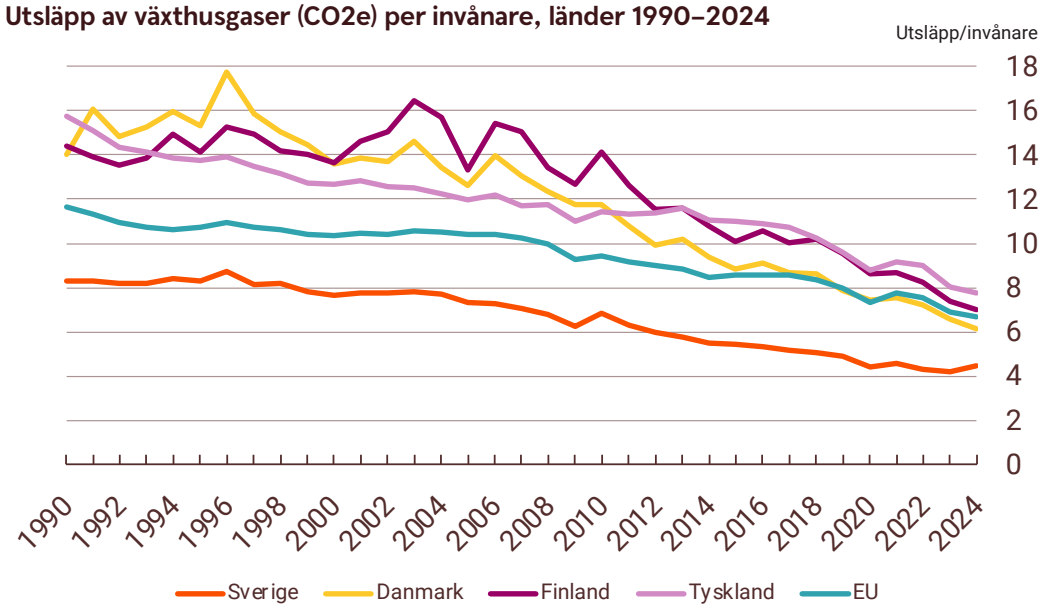

Källa: European Environment Agency

▶ **ÖKNING.** Medan utsläppen/invånare sjunker i samtliga jämförda länder syns en tydlig ökning i Sverige mellan 2023-2024. Totalt är utsläppen per capita fortfarande lägst i Sverige, men gapet till de övriga länderna minskar. Som enda land av de jämförda ökade utsläppen i Sverige 2023-2024.

Vindkraftsutbyggnaden har stannat av i Skåne

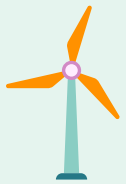

SKÅNE: Ny installerad effekt, förändring 2024–25

0%

SKÅNE: elproduktion (GWh) 2025

1 310

Källa: Energimyndigheten

Installerad effekt av vindkraft

Geografi	MW 2025	Förändring 2024–25	Förändring 2015–25
Skåne	641	0%	23%
Stockholm	61	0%	3%
V Götaland	1 444	4%	81%
Sverige	**18 127**	**8%**	**212%**

Källa: Energimyndigheten

Elproduktion från vindkraft

Geografi	GWh 2025	Förändring 2024–25	Förändring 2015–25
Skåne	1 310	-13%	-13%
Stockholm	136	-14%	-25%
V Götaland	3 116	-1%	37%
Sverige	38 447	-5%	136%

Källa: Energimyndigheten

Vindkraftsutbyggnaden växer mest i Västra Götaland

Installerad effekt från vindkraft (MW), storstadslänen

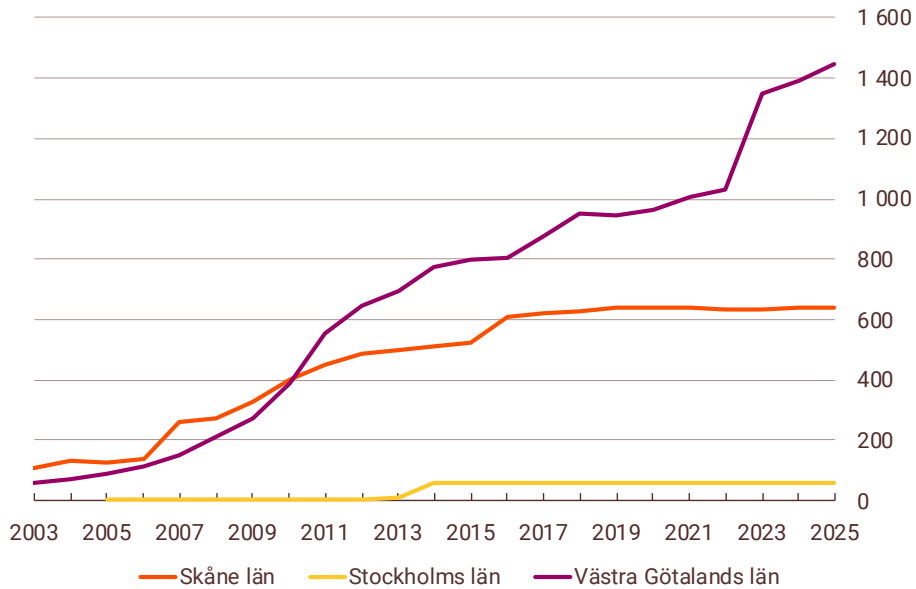

Källa: Energimyndigheten

▶ **Installerad effekt och elproduktion.** Installerad effekt för en vindkraftsanläggning är den maximala effekt som den kan producera under optimala vindförhållanden, mätt i megawatt (MW). Elproduktionen mäts i gigawattimmar (GWh) och beror på faktorer som vindförhållanden, driftstid och underhåll, vilket skiljer den från den installerade effekten som beskriver anläggningens kapacitet att generera el.

Utbyggnaden av solceller fortsätter att öka

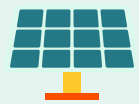

SKÅNE: Ny installerad effekt, förändring 2024–25

+10%

SKÅNE: installerad effekt per km² 2025

80 400

Källa: Energimyndigheten

Total installerad effekt (MW) samt watt per capita och km² från solceller

Geografi	MW 2025	Förändring 2024–25	Förändring i MW sedan 2016	Installerad effekt (watt) per person	Watt/ km²
Skåne	881	10%	861	615	80 383
Stockholm	671	20%	655	270	102 998
Västra Götaland	988	13%	969	556	41 504
Sverige	5 541	15%	5 401	523	13 595

Källa: Energimyndigheten

Skåne närmar sig 900 MW solel

Installerad effekt från solceller (MW), storstadslänen

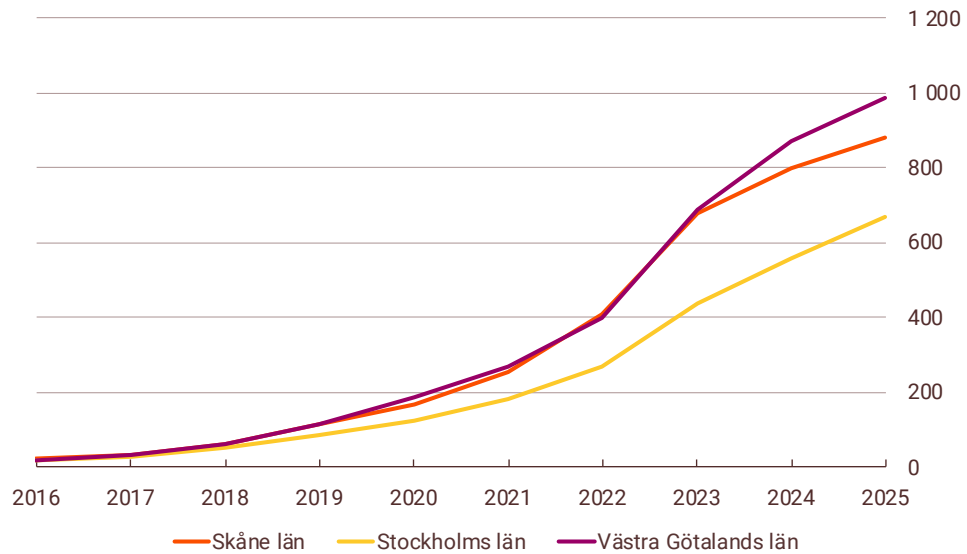

Källa: Energimyndigheten

Gröna skatteavdrag för en halv miljard i Skåne i fjor

SKÅNE: Gröna skatteavdrag, förändr.

+16%

Sverige: Gröna skatteavdrag, förändr.

+6%

Källa: Skatteverket

2025 uppgick skattereduktionen för grön teknik till 3,6 miljarder kronor till svenska hushåll. Drygt 16 procent av dessa, motsvarande knappt 586 miljoner, beviljades till Skåne. Störst var ökningen i nordöstra Skåne där över 92,3 miljoner kronor beviljades, en ökning med över 30 procent jämfört med året innan. Det är främst investeringar i batterier som ökar.

Intresset för solceller, elbilsladdning och batterilagring i hemmet växer igen i Sverige. Drygt 153 200 unika köpare i Sverige beviljades gröna skatteavdrag i fjor, drygt 10 000 fler än 2024. Det är fortsatt en bit från toppen 2023 då nästan 197 000 köpare mottog rekordhöga 5,4 miljarder kronor i gröna skatteavdrag, enligt data från Skatteverket.

Den uppåtgående trenden syns även i Skåne med över 23 100 köpare. Under 2025 ökade det beviljade beloppet från runt 506 till knappt 586 miljoner, en ökning på 16 procent. Motsvarande ökning på riksplanet var 6 procent. Men även i Skåne är man en bit från toppåret 2023. Då låg skåningarnas skattereduktion på nästan 835 miljoner kronor.

Gröna skatteavdrag i Skåne 2021-2025 (miljoner kronor)

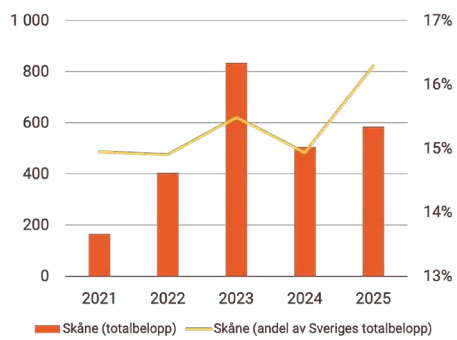

Källa: Skatteverket & Øresundsinstituttets beräkningar

Malmöområdet stod för nästan 30 procent av de beviljade skattereduktionerna i länet, motsvarande över 164,5 miljoner kronor. Runt 6 650 personer i delområdet beviljades gröna skatteavdrag. Men det var i den östliga delen av länet som beloppet växte mest i procent under fjoåret. I nordöstra Skåne ökade beloppet från 70,6 till drygt 92,3 miljoner kronor, en uppgång på över 30 procent. Och i sydöstra delen var uppgången nästan lika påtaglig: från 37,4 till knappt 47,2 miljoner kronor; en ökning med drygt 26 procent. Trots uppgången är de beviljade beloppen lägre i varje enskilt delområde än under toppåret 2023.

Enligt Svensk Solenergi är det investeringar i batterier som ökar medan investeringar i solceller minskar. En förklaring är att vid årsskiftet försvann den så kallade 60-öringen, en skattereduktion per såld kilowattimme solel. Att lagra solel och använda själv på natten har därför blivit viktigare för att solenergin ska bli lönsam.

▶ **Skattereduktion för grön teknik** är avdrag som köpare kan göra för arbete och material vid installation av solceller, batterilagring eller laddningspunkter. Maxbelopp är 50 000 kronor per person och kalenderår. Avdraget infördes 2021 och ersatte det tidigare solcellsbidraget.

Avdraget är 15 procent för solceller och 50 procent för batterilagring och laddningspunkter. Installationen ska göras i köparens eget småhus, ägarlägenhet eller bostadsrätt. Solceller ska sitta på småhuset, en ekonomibyggnad, ett komplementhus eller på tomtmark nära bostaden, inte på exempelvis åkermark. Mot bakgrund av de höga elpriserna höjdes nivån för solceller till 20 procent 2023, men sänktes tillbaka till 15 procent från 1 juli 2025. Företaget som installerar begär reduktionen från Skatteverket.

Skattereduktion för grön teknik i Skånes delområden och Sverige, 2025

Geografi	Totalbelopp i skattereduktion, tusental kronor	Förändring (%)	Antal köpare*	Förändring (%)
Lundaområdet	87 500	9%	3 450	8%
Malmöområdet	164 600	6%	6 650	3%
Mellanskåne	47 900	18%	1 800	15%
Nordvästra Skåne	146 300	20%	5 900	16%
Nordöstra Skåne	92 300	31%	3 550	25%
Sydöstra Skåne	47 200	26%	1 750	15%
Skåne	**585 800**	**16%**	**23 100**	**12%**
Sverige	**3 595 900**	**6%**	**153 200**	**7%**

Källa: Skatteverket & Øresundsinstituttets beräkningar

Beviljade skattereduktioner (totalbelopp) för grön teknik, förändring 2024-2025

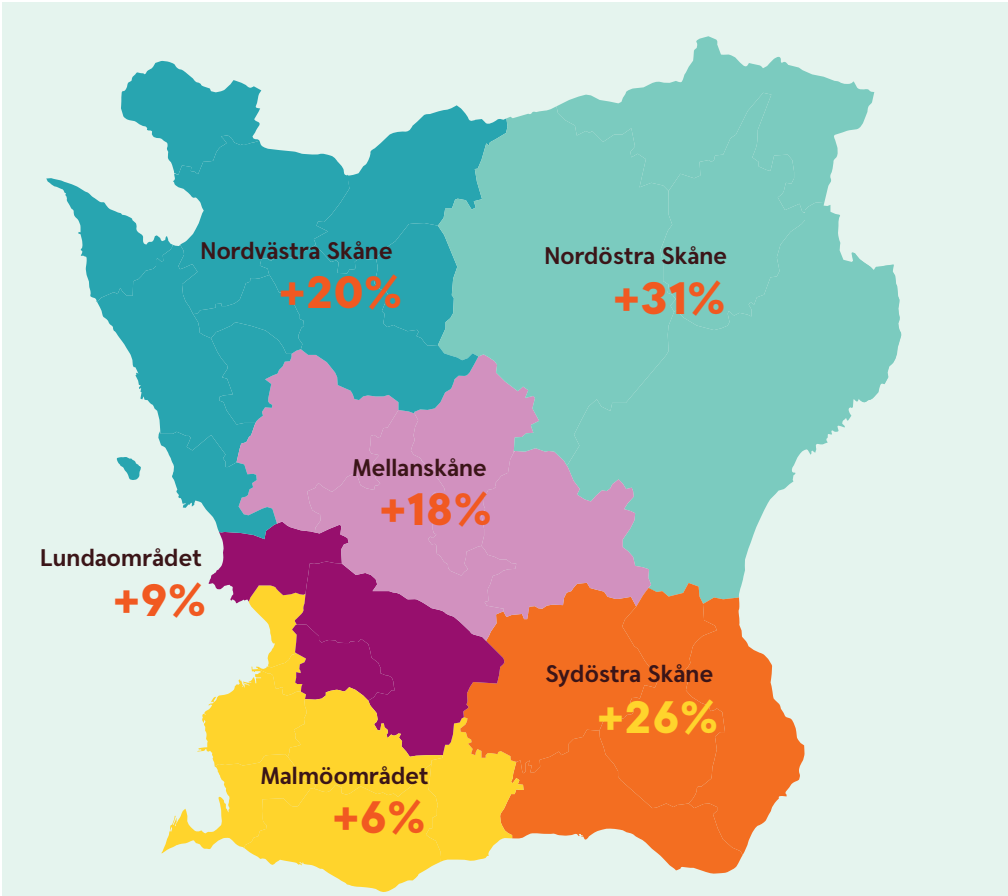

Skånes delområden

Utsläpp
Vindkraft
Solceller

Källor: Nationella emissionsdatabasen, Naturvårdsverket och Energimyndigheten

Lundaområdet

Utsläpp, CO2e

+16,5% Förändring 2023-24

8% Andel av Skånes utsläpp 2024

Utsläpp 2024:	Ton CO2e
Totalt	380 400
Per km²	552
Per capita	2,0

Delområdets två största utsläppsbranscher 2024:	Ton CO2e	Andel av delområdets samlade utsläpp
Transport	231 000	61%
Jordbruk	63 500	17%

Förnybar energi

109 (+11%)
2025 (förändring 2024–25)

Installerad effekt i MW
35 (0%)
2025 (förändring 2024–25)

Malmöområdet

Utsläpp, CO2e

+16,7% Förändring 2023-24

26% Andel av Skånes utsläpp 2024

Utsläpp 2024:	Ton CO2e
Totalt	1 335 300
Per km²	1 182
Per capita	2,5

Delområdets två största utsläppsbranscher 2024:	Ton CO2e	Andel av delområdets samlade utsläpp
Transport	596 800	45%
El och fjärrvärme	300 200	22%

Förnybar energi

248 (+13%)
2025 (förändring 2024–25)

Installerad effekt i MW
179 (0%)
2025 (förändring 2024–25)

Nordvästra

Utsläpp, CO2e

+9,7% Förändring 2023-24

31% Andel av Skånes utsläpp 2024

Utsläpp 2024:	Ton CO2e
Totalt	1 559 900
Per km²	668
Per capita	4,4

Delområdets två största utsläppsbranscher 2024:	Ton CO2e	Andel av delområdets samlade utsläpp
Transport	641 200	41%
Industri	349 600	22%

Förnybar energi

223 (+12%)
2025 (förändring 2024–25)

Installerad effekt i MW
114 (0%)
2025 (förändring 2024–25)

Nordöstra

Utsläpp, CO2e

+11,1% Förändring 2023-24

16% Andel av Skånes utsläpp 2024

Utsläpp 2024:	Ton CO2e
Totalt	825 200
Per km²	223
Per capita	4,7

Delområdets två största utsläppsbranscher 2024:	Ton CO2e	Andel av delområdets samlade utsläpp
Transport	324 500	39%
Jordbruk	248 500	30%

Förnybar energi

140 (+5%)
2025 (förändring 2024–25)

Installerad effekt i MW
106 (0%)
2025 (förändring 2024–25)

Skånes delområden. Skåne består av 33 kommuner som delas in i sex delområden. Det är tre storstadsområden i västra Skåne med Malmö, Lund respektive Helsingborg samt två tätortsområden i östra Skåne, ett med Kristianstad och Hässleholm och ett område med Ystad. Dessutom bildar kommunerna mitt i Skåne ett eget delområde. Läs mer om indelningen i rapportens appendix.

Mellanskåne

Utsläpp, CO2e

+9,6% Förändring 2023-24

9% Andel av Skånes utsläpp 2024

Utsläpp 2024:	Ton CO2e
Totalt	476 200
Per km²	313
Per capita	5,7

Delområdets två största utsläppsbranscher 2024:	Ton CO2e	Andel av delområdets samlade utsläpp
Jordbruk	179 800	38%
Transport	159 700	34%

Förnybar energi

66 (+9%)
2025 (förändring 2024–25)

Installerad effekt i MW
113 (0%)
2025 (förändring 2024–25)

Sydöstra

Utsläpp, CO2e

+9,8% Förändring 2023-24

10% Andel av Skånes utsläpp 2024

Utsläpp 2024:	Ton CO2e
Totalt	486 500
Per km²	297
Per capita	5,8

Delområdets två största utsläppsbranscher 2024:	Ton CO2e	Andel av delområdets samlade utsläpp
Jordbruk	268 900	55%
Transport	134 000	28%

Förnybar energi

96 (+7%)
2025 (förändring 2024–25)

Installerad effekt i MW
91 (0%)
2025 (förändring 2024–25)

Utsläpp av växthusgaser i Öresundsregionen

Utsläpp CO2e, förändring 2023–24

-4,7%

Utsläpp CO2e per invånare 2024

3,2 ton

Källa: Energistyrelsen, Nationella Emissionsdatabasen, SCB och Danmarks Statistik

Skåne släpper ut mest av Öresundsregionerna

Totala utsläpp av växthusgaser i Öresundsregionen 2024

Geografi	Utsläpp, miljoner ton CO2e	Förändring 2023-2024 i procent	Utsläpp CO2e per km²	Utsläpp ton CO2e per invånare
Skåne	5,0	12,2	460	3,5
Region Hovedstaden	4,0	-13,2	1 560	2,1
Region Själland	4,5	-11,9	618	5,3
Öresundsregionen	**13,5**	**-4,7**	**650**	**3,2**
Stockholms län	4,0	9,0	609	1,6

Källa: Nationella emissionsdatabasen, Energistyrelsen, SCB och Danmarks Statistik

▶ **SKÅNE** har på ett år gått från att vara den region vid Öresund som släpper ut minst växthusgaser till att släppa ut mest. Orsaken är minskningen av reduktionsplikten.

▶ **GEOGRAFI.** I Öresundsregionen ingår Region Hovedstaden och Region Själland på danska sidan Öresund och Skåne län på svenska sidan. Greater Copenhagen-geografin omfattar även Hallands län.

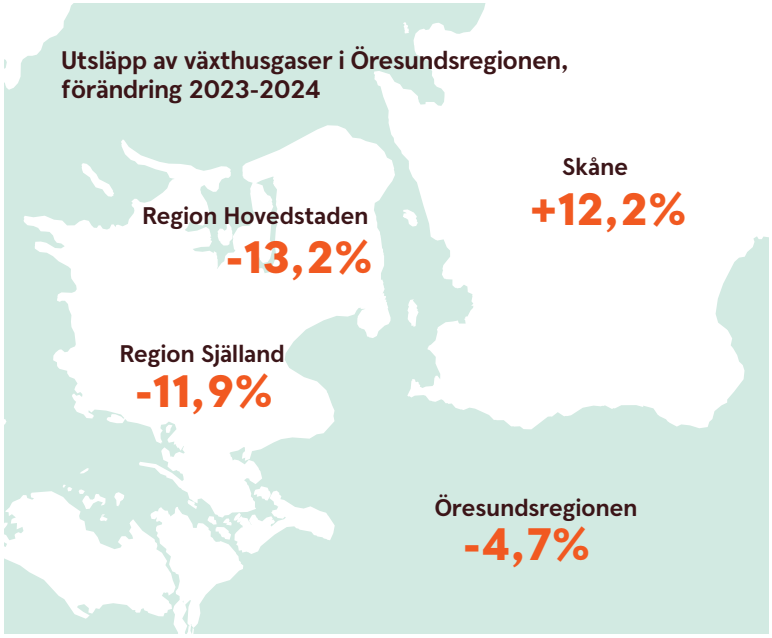

Utsläpp av växthusgaser i Skåne

Utsläpp CO2e, förändring 2023–24

+12,2%

Utsläpp CO2e per invånare 2024

3,5 ton

Källa: Nationella Emissionsdatabasen & SCB

Utsläpp av växthusgaser per delområde i Skåne samt storstadslänen

Geografi	Utsläpp av växthusgaser 2024 (ton CO2e)	Förändring 2023-2024	Förändring i procent sedan 1990	Utsläpp per invånare (ton CO2e)*
Lundaområdet	380 369	16,5%	-36,1%	2,0
Malmöområdet	1 335 318	16,7%	-37,7%	2,5
Mellanskåne	476 212	9,6%	-30,1%	5,7
Nordvästra Skåne	1 559 910	9,7%	-47,8%	4,4
Nordöstra Skåne	825 236	11,1%	-38,2%	4,7
Sydöstra Skåne	486 501	9,8%	-32,3%	5,8
Skåne	5 063 546	12,2%	-40,1%	3,5
Stockholms län	3 985 334	9,0%	-45,3%	1,6
Västra Götalands län	9 782 594	6,3%	-18,6%	5,5
Sverige**	**47 649 264**	**7,9%**	**-32,9%**	**4,5**

Källa: SMHI, Nationella emissionsdatabasen och SCB
* Siffran bygger på utsläppssiffror från 2024 medan invånarantalet är från 2025.
** Siffran baseras på data från Nationella emissionsdatabasen (invånarantal från SCB när det gäller utsläpp per capita), precis som övriga siffror i tabellen. Denna siffra skiljer sig något från den nationella siffran som redovisas från European Environment Agency på sidan 13. Läs mer om detta i appendix.

Utsläppen ökar i hela Sverige

Utsläpp av växthusgaser (kiloton CO2e), storstadslänen (index, 1990 = 100)

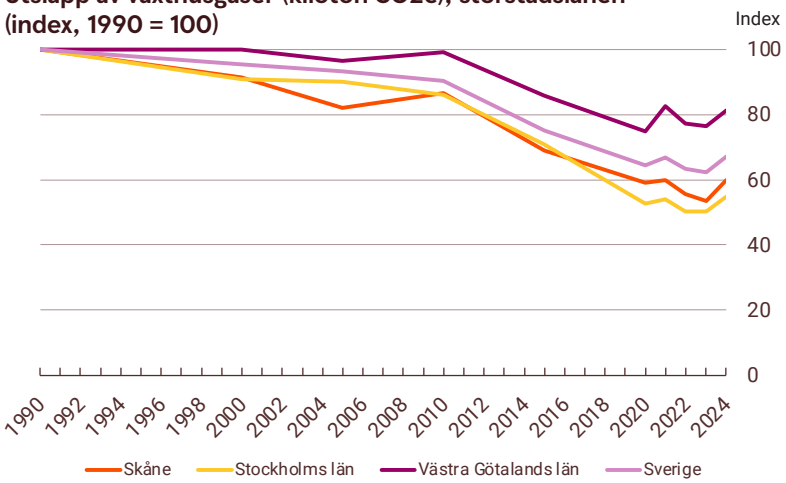

Källa: SMHI, Nationella emissionsdatabasen

▶ **VÄSTRA** Götalands högre utsläppsnivå förklaras till stor del av industrin som står för 46 procent av länets samlade utsläpp. Sedan 1990 har länets industri minskat sina utsläpp med endast tre procent till 4,2 miljoner ton CO2e.

Utsläpp av växthusgaser per bransch

SKÅNE: Utsläpp CO2e för de tre största branscherna, förändring 2023–24

Transport	Jordbruk	Industri
+26%	**+3%**	**-2%**

Källa: Nationella Emissionsdatabasen

Utsläpp av CO2e per bransch i Skåne

Bransch	Totala utsläpp 2024 (kiloton CO2e)	Andel av Skånes totala utsläpp	Förändring 2023-2024	Förändring 1990-2024
Transporter	2 087	41%	+26%	-8%
Jordbruk	1 069	21%	+3%	-14%
Industri	648	13%	-2%	-66%
El och fjärrvärme	484	10%	-1%	-45%
Arbetsmaskiner	374	7%	+29%	-22%
Produktanvändning	149	3%	+20%	+204%
Egen uppvärmning av bostäder och lokaler	123	2%	0%	-89%
Avfall	117	2%	-6%	-79%
Totalt	**5 064**	**100%**	**+12%**	**-40%**

Källa: Nationella emissionsdatabasen

Utsläpp av CO2e i storstadslänen från Skånes tre största branscher 2024

Geografi	Transporter kiloton	Andel*	Jordbruk kiloton	Andel*	Industri kiloton	Andel*
Skåne	2 087	12%	1 069	17%	648	5%
Stockholm	2 104	12%	128	2%	125	1%
Västra Götaland	2 834	17%	1 054	17%	4 197	32%
Sverige	**16 863**	**-**	**6 192**	**-**	**12 999**	**-**

*Andelen anges som procent av branschens totala utsläpp i Sverige. Skånes transportsektor står alltså för 12 procent av utsläppen från Sveriges samlade transportsektor.

Källa: Nationella emissionsdatabasen

▶ **TRANSPORTERNA** står för över 40 procent av Skånes utsläpp av koldioxid. Sedan 1990 har utsläppen från transportsektorn minskat med bara 8 procent, vilket är klart mindre än övriga branscher.

Svensk industris miljöskyddsinvesteringar har ökat påtagligt

Sveriges industriföretag lade nästan 18 miljarder kronor på miljöskyddsinvesteringar under 2024, en ökning med nästan 30 procent jämfört med året innan. Den stigande trenden innebär att investeringarna nu mer än dubblerats på två år, mätt i löpande priser. Det är massa- och pappersindustrin och mineralutvinning som står för den största andelen av industrins miljöskyddsinvesteringar.

Industrins samlade kostnader för miljöskydd (löpande kostnader plus investeringar) uppgick till 37 miljarder kronor 2024. Sett till enbart investeringar ökade kostnaderna inom fem av sex miljöområden – bara inom biodiversitet minskade investeringsbeloppet jämfört med 2023.

Efter två år med påtagligt stigande investeringsnivåer utgjorde kostnaderna för själva investeringarna nästan lika mycket som de löpande kostnaderna för 2024. Sedan 2018 har investeringarna ökat framför allt inom vattenområdet. Då utgjorde vatteninvesteringarna endast drygt 10 procent av industrins miljöskyddsinvesteringar, 2024 hade andelen stigit till över 40 procent.

18 miljarder kronor i miljöskyddsinvesteringar

Industrins miljöskyddsinvesteringar, miljoner kronor

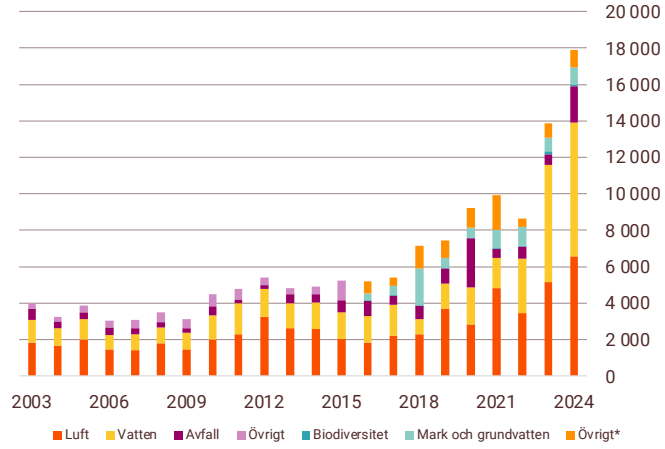

Källa: SCB
Anm.: Från och med 2016 har miljöområdet Övrigt delats in i biodiversitet, mark och grundvatten samt övrigt*.

▶ **MILJÖSKYDD** är åtgärder som syftar till att förebygga, reducera eller eliminera föroreningar eller annan negativ påverkan av miljön.
▶ **INVESTERINGAR** är kostnader som syftar till att minska miljöpåverkan genom teknologiska förändringar och uppgradering av produktionsprocesser. Diagrammet till vänster visar enbart investeringskostnaderna.
▶ **LÖPANDE** kostnader innefattar utgifter för personal, energi och insatsvaror, till exempel för drift och tillsyn av reningsanläggningar.

FOTO: SALA SPARBANK

Skånska bostäder kan bli dyrare att försäkra när översvämningsrisken ökar

En tröst för de boende kring Ringsjöarna efter översvämningarna 2024 var att försäkringarna täckte mycket efter förödelsen. I framtiden kan det bli annorlunda, om vissa bostäder blir dyrare – eller omöjliga – att försäkra på grund av allt oftare förekommande extremväder.

I januari 2024 gick kommunerna runt Ringsjöarna i mellersta Skåne upp i stabsläge. Regn och snösmältning i kombination med mättad mark fick stora delar av Skånes vattendrag att svämma över.

SMHI:s mätstationer i området uppmätte de högsta vattenflödena och högsta vattennivån i Ringsjöarna sedan mätningarna började på 70-talet. De gick ut med en orange varning, som innebär risk för allvarliga samhällskonsekvenser och fara för allmänheten.

Förödelsen för hushållen blev mycket riktigt stor. Ännu i slutet av mars hade många husägare inte kunnat återvända till sina hus, rapporterade SVT. En del hus behövde totalrenoveras.

En tröst för fastighetsägarna var att de kunde falla tillbaka på försäkringar. Och att Sparbanken Skåne ställde upp genom att betala självrisken upp till 10 000 kronor för försäkringarna för sina kunder i områdena.

Finansinspektionen varnar för dyrare boendeförsäkringar i framtiden

Annat var läget när skogsbränderna härjade i Kalifornien samma år. Där hade flera försäkringsbolag ett halvår tidigare valt att inte förnya försäkringarna för tusentals fastigheter i de mest drabbade områdena.

Enligt Finansinspektionen är det på kort sikt (5-10 år) inte speciellt troligt att svenska försäkringsbolag skulle gå samma väg när risken för naturskador blir allt vanligare i takt med att extremväderhändelser ökar. Det konstaterar myndigheten i en analys från februari i år, där de tillfrågat elva svenska försäkringsbolag.

Majoriteten av de svenska försäkringsbolagen bedömer risken som låg att de behöver ta bort naturskadeskyddet, som i dag ingår som basskydd i boendeförsäkringar. Däremot finns det en risk att premierna blir dyrare. I några få fall kan

*Endast Kristianstad ingår i MCF:s officiella lista över "betydande översvämningsrisk" – övriga orter är hämtade ur MCF:s karteringar över vattendrag med dokumenterat höga flöden.

Här är de skånska översvämningshoten som störst

Risken för naturskador i Skåne gäller främst översvämning och erosion längs kusten. Men även vattendrag har tagits med, då de ingår i MCF:s karteringar av svenska vattendrag och har haft dokumenterade höga flöden. Bara Kristianstad har pekats ut som riskområde gällande vattendrag (Helge å). Kuststräckorna som pekats ut som riskområden:

1. Kristianstad-Åhus: stora delar ligger under havsnivå och skyddas av vallar.

2. Falsterbonäset: låglänt kustremsa som är extra sårbar för stigande havsnivå och stormfloder.

3. Malmö: Stigande havsnivå gör staden utsatt.

4. Trelleborg: låglänt kustzon med ökad risk vid högvatten.

5. Helsingborg–Landskrona: kusterosion är det största problemet, risken ökar i takt med stigande havsnivå.

6. Ystad–Simrishamn: även här är kusterosion det största problemet.

7. Helge å: Kristianstad har av MCF pekats ut som ett betydande riskområde för översvämning.

8. Rönne å och Kävlingeån: Ingår i MCF:s kartläggning av vattendrag i landet. De markerade orterna ligger inom de karterade sträckorna och har haft dokumenterat höga flöden.

Källa: Länsstyrelsen Skåne, SMHI & MCF

försäkringsmöjligheterna redan i närtid begränsas, exempelvis i områden med hög risk för naturskador. Några av företagen lyfter fram att de sannolikt kommer att begränsa möjligheten att försäkra bostäder som uppförs trots myndigheters avrådan från det.

Men på längre sikt bedömer Finansinspektionen att allt fler områden kan få begränsad tillgång till boendeförsäkring, om inte staten och kommunerna vidtar nödvändiga åtgärder. Många av försäkringsbolagen i analysen menar att nödvändiga åtgärder, som klimatanpassningar av det kommunala vatten- och avloppssystemet och åtgärder för att anpassa befintlig kustnära bebyggelse, går för långsamt.

Kan påverka boendefinansiering och fastighetsvärde

Att en bostad är försäkrad är som regel en förutsättning för att banker ska bevilja bolån. Om möjligheten att försäkra en fastighet begränsas – vilket på lång sikt inte kan uteslutas, enligt Finansinspektionen – följer det naturligt att det blir svårare att finansiera bostadsköp – och att bostadens marknadsvärde sjunker.

Skåne-Hallandskusten nationellt riskområde

Skåne-Hallandskusten pekades ut som nationellt riskområde 2021, av MCF (dåvarande MSB) och Statens geologiska institut, SGI. Anledningen är att det finns risk för översvämningar på grund av stigande havsnivå och obetydlig landhöjning samt en betydande stranderosion. Det i kombination med hög befolkningstäthet, både längs kusten och i vattendrag som riskerar att svämma över, har redan fått stora konsekvenser – som kan bli ännu större i framtiden.

Skyfallen väntas öka både i kraft och frekvens – södra Sverige mer utsatt

Skyfall är mer vanligt förekommande – dock inte kraftigare – i sydvästra Sverige, där Skåne ingår enligt SMHI:s uppdelning. Anledningen är kopplad till temperaturskillnaden samt att södra Sverige påverkas mer av större skyfallsområden från Europa

Både frekvensen av och kraften i skyfallen, som SMHI definierar som att det regnar 50 millimeter på en timme eller en millimeter på en minut, kommer att öka i framtiden, menar SMHI.

Risk för vattenbrist och föroreningar i grundvattnet med mer extrem väderlek – Danmark vidtar åtgärder

På i ården helt andra sidan av klimatskalan finns risken för vattenbrist när klimatet förändras. En miljon av Skånes 1,4 miljoner invånare får sitt vatten från småländska Bolmen eller Vombsjön. I april i år rapporterade SVT om ”extremt låga vattennivåer” för årstiden, vilket bäddade för vattenbrist under den torra sommarperioden.

Resten av Skånes befolkning får sitt vatten från grundvattnet. Under samma månad meddelade Sveriges geologiska undersökning, SGU, att det finns risk för vattenbrist i länet på grund av låga grundvattennivåer.

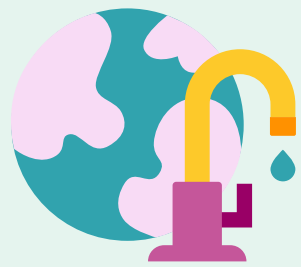

Klimatförändringarna slår olika på olika håll i landet

Grundvattenbildningen är inte jämnt fördelad över vare sig landet eller året. I regel sker den under hösten, då temperaturen sjunker och avdunstningen från mark och växter minskar. Så kallad grundvattentorka uppstår ofta i södra Sverige under den torra sommarperioden. Det kan också uppstå torka under vintern, speciellt i norra Sverige, om nederbörden lagras som snö och is i stället för regn.

Klimatförändringarna slår i det perspektivet olika i olika delar av landet: i norra Sveriges inland skulle det i framtiden kunna innebära ökad grundvattentillgång om vintertorkan uteblir till följd av varmare klimat.

I södra Sverige, stora delar av Svealand och längs Norrlandskusten, går vi däremot mot en minskad grundvattentillgång.

Grundvattnet kan bli mer förorenat

Klimatförändringarna kan komma att ändra grundvattenkemin. Förändrade flöden och grundvattennivåer kan innebära att rörligheten hos föroreningar ökar.

I kustområden kommer havsnivåhöjningen att påverka grundvattnet genom att risken för saltvatteninträngning ökar. Det skulle göra grundvattenmagasinen obrukbara för dricksvattenproduktion.

Danmark ska förbjuda bekämpningsmedel i sårbara områden

Redan i dag sprids kemikalier som PFAS till grundvattnet, bland annat från jordbruket. SGU har hittat PFAS-kemikalien trifluorättiksyra på flera håll i landet.

I Danmark var frågan om ett nationellt besprutningsförbud stor i valrörelsen, efter en rapport som visade att det fanns rester från besprutningsmedel i nästan samtliga danska kommuner. Nu förhandlar den nya danska regeringen om hur ett förbud mot bekämpningsmedel i sårbara grundvattenbildande områden kan se ut.

Ny lag om gödsling startade traktordemonstration i Danmark

I början av september parkerade drygt 300 lantbrukare sina traktorer framför Folketinget på Christiansborg. Anledningen till protesten var missnöjet med den nya ”gödslingslagen”, som är en del av den gröna trepartsöverenskommelsen. Lagen reglerar hur lantbrukare får gödsla sin mark och syftar till att minska utsläppen av kväve till vattendrag och hav.

I praktiken innebär lagen dels att mark som idag används för jordbruk men som har potential att bli våtmark ska tas ur bruk, dels att gödslingsmöjligheterna begränsas. De danska lantbrukarna befarar att deras verksamhet kommer att drabbas ekonomiskt. Som kompensation har danska staten avsatt 1,2 miljarder danska kronor, men det är ovisst hur varje enskilt lantbrukare ska kompenseras.

Danskarnas vattenkonsumtion 31 procent lägre

På andra sidan Öresund finns inspiration att hämta: i Danmark, där största delen av hushållens vatten kommer från grundvattnet, är vattenförbrukningen betydligt lägre än i Sverige. Medan svenskar i genomsnitt förbrukar 140 liter vatten per person och dygn, ligger den danska genomsnittssiffran på 97 liter.

1987 gjorde danskarna av med i genomsnitt 172 liter vatten per person och dygn – i Sverige låg motsvarande siffra på 196 liter. Sedan dess har danskarnas vattenförbrukning minskat till 97 liter per person och dygn, en minskning på nästan 44 procent på 40 år. Den svenska vattenförbrukningen å sin sida är fortsatt förhållandevis hög: 140 liter per person och dygn.

Döda havskräftor blev ögonöppnare

En viktig brytpunkt i dansk kontext kom 1986, när danska TV-avisen visade bilder på hur danska fiskare drog upp hinkar med havskräftor som kvävts till döds till följd av föroreningar. Bilderna väckte en nationell debatt där vattenmiljö och vattenkvalitet hamnade högt upp på både den allmänna och den politiska agendan. Redan året därpå antog Folketinget en vattenmiljöplan för att minska utsläppen av kväve och fosfor i avloppsvattnet – ett beslut som krävde stora investeringar i dåtidens reningsverk och som därmed drev upp vattenpriset.

Hög avgift banade väg för vattensnål teknik

Enligt branschorganisationen Danva är det just den kombinationen – ökad miljömedvetenhet och stigande pris – som ligger bakom nedgången. Två reformer förstärkte sedan effekten: dels infördes 1994 en avgift på ledningsfört vatten som fick kostnaden för vatten att stiga ytterligare, dels infördes krav på installation av vattenmätare i alla fastigheter anslutna till kommunalt vatten 1996.

Det ökade ekonomiska trycket har gjort det lönsamt för hushåll och offentliga verksamheter att investera i vattensnål teknik och redan i samband med vattensparkampanjerna på 1980-talet kom toaletter med två spolknappar, snålspolande kranar och effektiva duschmunstycken ut på den danska

marknaden, och har sedan dess varit standard snarare än undantag. Samtidigt har installation av vattenmätare möjliggjort för hushållen att se över och följa sin vattenkonsumtion samtidigt som det gett vattenbolagen bättre insyn i förbruknings-mönster och därmed lättare kunna upptäcka eventuella läckor.

Individuell vattenmätning – undantag snarare än regel i Sverige

Till skillnad från i Danmark, där individuell vattenmätning i flerbostadshus är regel, mäts vattenförbrukningen i Sverige oftast genom en gemensam huvudmätare. EU:s energieffektiviseringsdirektiv har dock lett till nya regler för individuell mätning av varmvatten även i Sverige. Från och med den 1 juni 2022 är det krav på att individuella mätare installeras vid nybyggnation eller vid omfattande ändringar i varmvattensystemet. I praktiken innebär det att merparten av hushållen inte har individuell mätning, och kostnaden för vatten ingår istället som en del av hyran.

Stor variation vattenpriser

Hur mycket hushållen betalar för vatten varierar mycket beroende på vilken kommun man bor i – ett mönster som gäller i både Sverige och Danmark. Prisskillnaderna beror på flera saker, däribland hur tätbefolkat ett område är: i tätbefolkade områden, där ledningssträckorna är kortare, är priset ofta lägre än i glesbygd. Avgifterna kan också variera till följd av ökat underhållsbehov, när ledningsnätet kräver nya investeringar. 2026 var genomsnittspriset för vatten i Sverige 82 kr/ m³, motsvarande siffra i Danmark låg på 138kr/ m³.

Danskarnas vattenförbrukning lägre – priset högre

Genomsnittligt vattenpris 2026

Sverige	Danmark
82 kr/m³	138 kr/m³

Det svenska genomsnittspriset är egen beräkning baserat på uppgifter från vattenpriset.se. Det danska genomsnittspriset är preliminärt. Det baseras på vattenpriset 2025 samt förväntad prisstigning 2026. Det danska priset är omräknat till svenska kronor baserat på den genomsnittliga växelkursen för 2025. Där 1 DKK = 1,4829 SEK enligt Riksbanken.

Vattenförbrukning per person och dygn 2025

Sverige	Danmark
140 liter	97 liter

Källa: Sydvatten och DANVA

Vattenförlust i Sverige tre gånger högre än i Danmark

Stora delar av Europas vatten- och avloppssystem byggdes under mitten av 1900-talet, och deras livslängd börjar nu ta slut – något som märks även i Sverige. Pär Dalhielm, vd för Svenskt Vatten, säger i en intervju med Dagens Nyheter att ”våra ledningar under jord är fulla av potthål” – vatten som pumpas ut når helt enkelt aldrig fram.

Vattenförlust är den mängd vatten som vattenverket renar och pumpar ut men som aldrig når fram till kranen. Orsakerna kan vara flera – gamla rör, teknik som inte upptäcker läckage tillräckligt snabbt, eller otillåten påkoppling.

Här skiljer sig Sverige och Danmark åt rejält. Enligt en rapport från European Water Services var vattenförlusten i Danmark under 2025 i genomsnitt 6,5 procent, jämfört med 19 procent i Sverige. En viktig delförklaring är regelverket: sedan 1996 är danska vattenverk med en vattenförlust över 10 procent skyldiga att betala en statlig straffavgift, vilket enligt DANVA har skapat ett tydligt ekonomiskt incitament att begränsa läckage.

Notan för att åtgärda Sveriges vattennät är hög. Enligt Pär Dalhielm behöver Sverige investera 590 miljarder kronor fram till 2040 för att bibehålla dagens vattentjänster. Det handlar inte bara om att byta ut gamla rör, utan också om att skydda vattnet från miljöpåverkan.

FOTO: SYDVATTEN

I augusti i år inträffade en stor vattenläcka i en av Sydvattens huvudledningar, som påverkade stora delar av sydvästra Skåne. Läget kunde snabbt stabiliseras och vattnet ledas om i alternativa ledningar.

TEMA: VATTEN OCH KLIMATFÖRÄNDRINGEN

Skånska naturskador har kostat en miljard på tio år

Svensk försäkring, försäkringsbolagens branschorganisation, har släppt en rapport om det senaste decenniets skadeersättningar för naturskador. Rapporten ger en bild av hur väderhändelser kan påverka samhället, även om perioden är för kort för att dra några långtgående slutsatser. I Sverige har det under åren 2015-2024 inträffat över 165 000 försäkringsskador till ett värde av nästan 10 miljarder kronor. I Skåne är siffran en dryg miljard.

Ett enskilt år kan få stort genomslag, till exempel sticker Gävleborgs län ut 2021 efter de kraftiga skyfallen som drabbade regionen. 2024 blev ett blött år i Skåne med översvämningen av Ringsjöarna och kraftiga skyfall i länet.

Skadorna i rapporten delas in i kategorierna stormskador (gäller även snöstorm), vattenskador (översvämning till följd av skyfall, snösmältning eller stigande sjö- och vattendrag) och övriga naturskador (till exempel jordskred, erosion eller hagel, dock inte skogsbrand eller åska, som redovisas separat).

Sammanställt på de skånska delområdena dominerar kategorin stormskador med strax över hälften av skadorna medan vattenskador stod för 40 procent. Kategorin Övrigt står för 6 procent av de anmälda skadorna.

Under perioden anmäldes 14 403 skador till följd av stormar medan 10 513 skador orsakades av vatten.

Stormskador är den vanligaste typen av skada, men vattenskadorna – som ofta medför mer omfattande materiella konsekvenser – är generellt mer kostsamma och står för en större del av skadebeloppet. I genomsnitt kostade en skånsk stormskada 33 800 kronor mot 48 300 för en vattenskada.

Försäkringsärenden för naturskador i delområdena

Naturskador i Skåne (2015-2024):

26 486

Totala antal ärenden 2024: 2 365

Totalt skadebelopp för hela Skåne (2015-2024):

1,12 miljarder kronor

Totalt skadebelopp 2024: 172 miljoner kr

Källa: Svensk försäkring

Skadetyper per delområde, 2015-2024

Geografi	Vattenskador	Andel	Stormskador	Andel	Övriga	Andel
Lundaområdet	982	42%	1 215	53%	113	5%
Malmöområdet	2 744	47%	2 874	50%	188	3%
Mellanskåne	867	40%	1 115	51%	197	9%
Nordvästra	3 695	38%	5 561	58%	399	4%
Nordöstra	1 281	29%	2 597	59%	513	12%
Sydöstra	944	44%	1 041	49%	160	7%
Skåne (totalt)	**10 513**	**40%**	**14 403**	**54%**	**1570**	**6%**

Källa: Svensk försäkring

Skadetyp i Skåne, 2015-2024

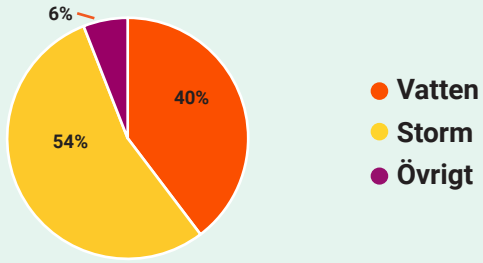

Källa: Svensk försäkring

Skadebelopp i Skåne, 2015-2024

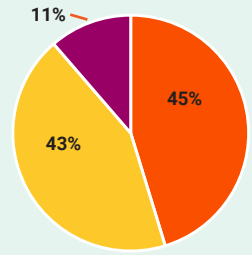

Källa: Svensk försäkring

Naturorsakade skadebelopp per delområde i Skåne, 2015-2024 (miljoner kronor)

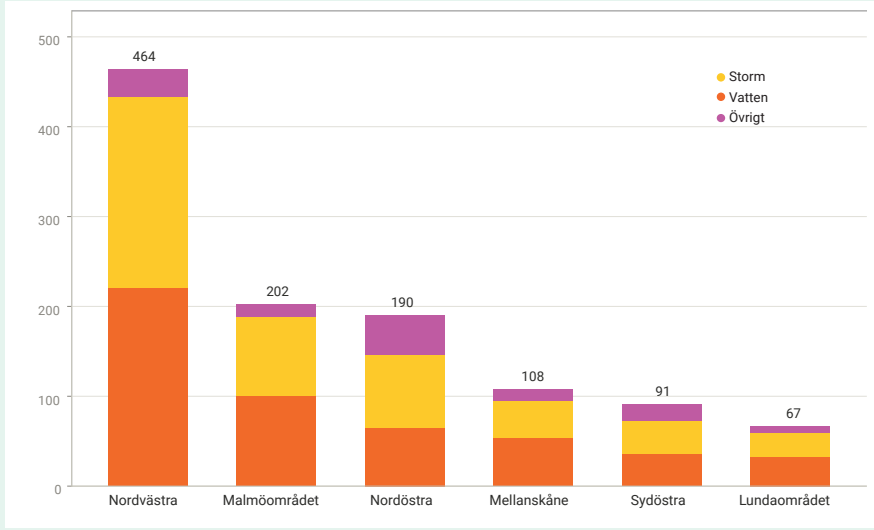

Källa: Svensk försäkring

Kostnader per delområde, 2024

Geografi	Antal skador 2024	Skadebelopp (miljoner kr)	Skadebelopp/ invånare
Lundaområdet	190	9,9	59
Malmöområdet	420	19,0	35
Mellanskåne	340	32,8	409
Nordvästra	695	46,6	130
Nordöstra	310	33,3	189
Sydöstra	410	30,3	359
Skåne (totalt)	**2 365**	**171,9**	**121**

Källa: Svensk försäkring

▶ **2024** låg rikssnittet för skadeersättningar på 110 kr/invånare i Sverige. Mellan- och sydöstra Skåne låg klart över riks- och Skånesnittet, på grund av skyfall och översvämningen av ringsjöarna. Både Lunda- och Malmöområdet ligger klart under rikssnittet.

AKTUELLT OM KLIMATET

Lunds universitet är bäst i världen på hållbarhet

QS World University Rankings placerar Lunds universitet högst på sin rankinglista över världens bästa universitet inom hållbarhet. Ytterligare fyra svenska universitet finns med på topp 100-listan: Uppsala universitet, Göteborgs universitet, KTH och Chalmers. Det första danska universitetet, Syddansk Universitet, kommer på plats 107.

QS World University Ranking rankar varje år universitet i världen inom olika kategorier. I årets rankning av hållbarhet ingår nästan 2 000 universitet från ca 100 länder, och Lunds universitet toppar listan.

Inom hållbarhet bedöms miljöpåverkan genom bland annat forskning och undervisning inom hållbarhet, social påverkan inom exempelvis jämställdhet och anställningsbarhet bland studenter, samt styrning. Lunds universitet bedöms ligga på en toppnivå gällande öppenhet, etiskt ledarskap, studentinflytande och ekonomiskt ansvarstagande, skriver Lunds universitet på sin hemsida.

Även Helsingfors universitet ligger på topp 100 i hållbarhetsrankningen, medan övriga nordiska universitet placerar sig längre ned på listan. (News Øresund)

Flera försök att fånga in koldioxid pausas...

I Sverige och Danmark sätts det hopp till koldioxidinfångning som metod för att nå klimatmålen. Men än så länge går det trögt. I Sverige har 11 av de 20 största projekten pausats, visar en granskning från SVT. Efter flera års studier pausar Tekniska verken i Linköping sitt projekt. De menar att kostnaden avskräcker, transporterna är krångliga, och EU:s regler för koldioxidhandel är otydliga.

I Danmark valde nio av tio företag att hoppa av en statlig auktion som skulle fördela nästan 30 miljarder danska kronor för att stötta utvecklingen. Bolagen menade att tidsramarna var för snäva, kraven på infångning för höga samt risken för böter för stora.

FOTO: ÖRESUNDSKRAFT

... Men Öresundskraft ingår CCS-avtal med Höganäs AB

7 000 ton koldioxid om året ska Öresundskraft samla in på uppdrag av Höganäs AB, enligt ett nytt avtal. När CCS-anläggningen på Filbornaverket i Helsingborg står klar 2029 kan Öresundskraft fånga in omkring 200 000 ton koldioxid per år, varav 45 procent utgör biogen koldioxid som kan säljas som negativa utsläpp när den lagras permanent.

För Höganäs AB, som tillverkar keramiska pulver och metallpulver, blir avtalet ett komplement till satsningarna på att minska utsläppen i den egna verksamheten. Företagets mål är att ha nettonollutsläpp i hela värdekedjan senast år 2037.

CCS står för Carbon Capture and Storage.

AKTUELLT OM KLIMATET

Sverige missar EU-direktiv om energiprojekt – stäms

Sverige har misslyckats med att förenkla och förkorta processerna för förnyelsebara energiprojekt. Det menar EU-kommissionen som nu stämmer landet.

Enligt direktivet skulle Sverige senast den 1 juli 2025 tagit de första stegen mot att införliva reglerna i den nationella lagstiftningen. Förenklade regler för förnyelsebara energiprojekt ska bland annat öka unionens energisjälvständighet och nå klimatmålen till 2030. Trots två påminnelser från EU-kommissionen har Sverige inte redovisat hur man tänkt göra för att införliva regelverket.

Nu har EU-kommissionen tröttnat på att vänta och drar Sverige inför EU-domstolen. (News Øresund)

Sverige långt efter Danmark när det gäller ekologisk mat

Sverige hamnar på sjätte plats när Europas länder rankas efter hur stor andel av maten vi äter som är ekologisk.

I Sverige var 6,7 procent av maten år 2024 ekologisk. Det kan jämföras med toppnationen Schweiz som var uppe i 12,3 procent och tvåan Danmark, 11,6 procent. Det är det tyska institutet för ekologisk odling, FiBL, som gjort undersökningen.

Dagens Nyheter har intervjuat Emma Rung, vd på hållbarhetsmärkningen Krav, om varför det skiljer så mycket mellan Sverige och Danmark. Hon tar upp flera punkter där Danmark är mer offensiva än Sverige.

Danmark har en differentierad kemikalieskatt vilket gör att miljöfarligare bekämpningsmedel blir dyrare. I Sverige är kemikalieskatten enhetlig. Danmark har också varit snabbare på att förbjuda en del PFAS-medel som Sverige ännu inte börjat utreda.

FOTO: TOMAZ LUNDSTEDT/ØRESUNDSBRON

El-lastbilar i dagliga turer mellan Skåne och Jylland

Ett pilotprojekt för eldrivna lastbilstransporter mellan Jylland och Skåne har nu blivit en reguljär rutt.

Det var för att testa längre godstransporter med eldrivna lastbilar som Øresundsbron tillsammans med transportföretagen DSV och Kim Johansen International Transport körde två dagliga turer mellan Horsens och Landskrona, en sträcka på 34 mil, under första halvåret 2026.

Nu har projektet tagits över av transportföretagen som kör vidare på sträckan som reguljär trafik.

– Att testa eldrivna lastbilar på en så lång sträcka mellan Sverige och Danmark är en spännande utmaning, sa Thomas Mouritzen, sales manager hos Kim Johansen International Transport, när projektet presenterades.

Sverige saknar en nationell handlingsplan för ekologiskt jordbruk medan Danmark har som mål att öka den ekologiska odlingen till 21 procent av arealen till 2030. I Sverige är den ekologiskt odlade arealen på väg neråt, från 20 procent 2019 till under 16 procent 2025.

Emma Rung framhåller också att danska odlare har som tydlig strategi att erbjuda ekologiska varor i olika prissegment.

BEREDSKAP

Översikt:
Grundläget för Skånes resiliens

Tema:
Näringslivsrådet ska få upp beredskapen på bordet

Näringslivet spelar en allt viktigare roll i Skånes upprustning och beredskap

Företag äger och driver stora delar av de system som ska fungera under kriser och krig. Därför integreras näringslivet alltmer i beredskapsplaneringen i nya råd, både nationellt och regionalt. Samtidigt förväntar sig myndigheterna att företagen investerar i sin egen beredskap, men då bör staten skjuta till mer ekonomiskt stöd, menar Kajsa Helmbring, försvarsdirektör vid Länsstyrelsen Skåne.

I Skåne och i resten av Sverige har näringslivets roll i civilförsvaret och beredskapen blivit tydligare. På i stort sett alla myndighetsnivåer samarbetar den privata och den offentliga sektorn. Till exempel spelar byggbranschen en helt avgörande roll för Sveriges civila försvars- och beredskapsarbete. Byggjätten Skanska, med rötter i Skåne, deltar bland annat i det nationella näringslivsrådet som inrättades i år.

Läs intervjun med Peter Danielsson på sidan 40

I år följde Länsstyrelsen Skåne det nationella exemplet och etablerade ett regionalt beredskapsråd för näringslivet.

Läs intervjun med Björn Linde på sidan 42

På samma sätt som hållbarhetsfrågor har kommit att genomsyra företagens verksamhet, kommer företag tvingas förhålla sig till frågor om beredskap och resiliens, menar Skånes landshövding Peter Danielsson. Det kommer finnas förväntningar på att företag kan leverera under störda förhållanden, både från myndigheter men också från kunder.

Han får medhåll från Björn Linde, vd för Kemira som ingår i det regionala näringslivsrådet.

Läs intervjun med Kajsa Helmbring på sidan 45

Linde har chefserfarenhet från två kärnkraftverk och efterlyser en tydligare befälsordning mellan stat, region och företag, så att beslut kan tas snabbare om krisen väl skulle vara framme.

”Mer statsstöd till företagens beredskap”

Trots att näringslivet fått en viktigare och tydligare roll i det svenska beredskapsarbetet, förväntar sig myndigheterna samtidigt att företagen ser till att stärka sin egen beredskap. Vid vissa tillfällen kräver det större investeringar än vad som är affärsmässigt rationellt. Det är inte rimligt att lägga den bördan helt och hållet på företagens axlar, anser Kajsa Helmbring, försvarsdirektör vid Länsstyrelsen Skåne. Enligt henne borde staten stödja fler företag ekonomiskt.

– Då måste man antingen jobba med tydligare lagstiftning eller med investeringar från staten för att stötta företagen, och där är vi inte ännu.

Evakueringsplaner för Skåne och Bornholm på ritbordet i höst

Utöver ökat samarbete med företag som Kemira och Tetra Pak, har Länsstyrelsen Skåne fokus på att skapa en evakueringsplan för regionen. Länsstyrelsen samarbetar med Blekinge tekniska högskola om att ta fram ett mjukvaruprogram för att simulera befolkningsrörelser. Det är ett arbete som

Kapitlets innehåll:

- Intervju med Peter Danielsson
- Intervju med Kemira och Tetra Pak som är med i näringslivsrådet
- Så organiseras Skånes beredskap
- Intervju med Kajsa Helmbring
- Intervju med beredskapscheferna i Helsingborg, Ystad och Lund
- Nationellt företagsnätverk
- Så organiseras Sveriges totalförsvar
- Aktuellt om beredskapen

ska äga rum nu i höst. Parallellt ökar länsstyrelsen också samarbetet med Danmark. I november ska Kajsa Helmbring och hennes kollegor från Ystad kommun och andra svenska myndigheter ha ett möte med Bornholms kommun och andra danska myndigheter om en gemensam evakueringsplan. I en kris- eller krigssituation ska Ystad vara redo att ta emot invånarna på ön.

Utöver att vara en central knutpunkt för människor är Skåne också en viktig korridor för militära förstärkningar inom Nato. I försvarsalliansen ska regionen bidra med så kallad *Host Nation Support*, när Nato ska förflytta personal och material i Nordeuropa. Det är Försvarsmakten som har det överordnade ansvaret, och vad det konkret innebär för Skåne hålls hemligt.

FOTO: TETRA PAK

Läs intervjun med Marie Sandin på sida 43

Fler stora universitetssatsningar i Skåne

Beredskapssamarbetet i Skåne involverar också den akademiska världen genom flera initiativ. Ett av dem är Force på Lunds universitet, ett forskningsprojekt om Sveriges livsmedelssystem. I partnerskapet ingår bland annat förpackningsproducenten Tetra Pak. Företaget är också engagerat i regionens nya näringslivsråd, berättar Marie Sandin, Tetra Paks vd i Sverige.

Läs intervjun med Karl Dannestam på sida 49

För att bidra med mer kunskap om Sveriges totalförsvar inrättade Lunds universitet Luprep (Centrum för beredskap och resiliens) 2025.

Robustheten i Lunds innovationsmiljö är essentiell för beredskapsarbetet, menar Karl Dannestam, kommunens beredskapschef.

Forum för civil beredskap och krisledning är ett annat initiativ som ska stärka samhällets beredskap. Det är Högskolan Kristianstad, Sparbanken Skåne och Skåne Nordöst som gått ihop om att förena utbildning, forskning och nätverk för att skapa mer kunskap och samarbete på området.

Beredskapsstrukturen systematiseras – ”ingen trend som blåser över”

”Totalförsvaret är en framtidsbransch, det är ingen trend som blåser över. Det handlar om en beredskapskultur hos dig och mig, hos alla individer, i akademin, i näringslivet, i civilsamhället och självklart också i det offentliga.” Så sade Mikael Frisell, generaldirektör för Myndigheten för civilt försvar i sitt invigningstal på Totalförsvarsexpo 2026 i Lund. Läs intervjun med honom på sidan 50.

Att beredskapen nu i högre grad involverar alla aktörer i hela Sverige är även intrycket man får när man ser på de stora förändringarna och investeringarna som den avgående regeringen har gjort. Det har framför allt hänt under de senaste åren, med Rysslands fortsatta krigsföring i Ukraina och aggressiva beteende gentemot Nato. Sverige genomgår just nu den största upprustningen av det samlade försvaret sedan det kalla kriget, och reglerna för näringslivets roll i försörjningssäkerheten har skärpts betydligt genom en rad nya lagar, strategier och myndighetsuppgifter (se faktaruta nedan). Eftersom privata företag står för lejonparten av Sveriges samhällsviktiga aktiviteter, har fokus för samarbetet skiftat från frivilligt till mer formellt och systematiskt.

Efterlyser större roll för kommunerna

Jonas Berg, tidigare säkerhets- och beredskapschef i Helsingborg som nyss tillträdde tjänsten som beredskapschef i Region Skåne, reagerar på ansvarsfördelningen i det privat-offentliga samarbetet (POS). Länsstyrelsen fick i uppdrag att leda POS på myndighetsnivå, men Jonas Berg menar att kommunerna kan driva mer av arbetet.

Läs intervjun med Jonas Berg på sida 48

– Jag anser att det behövs POS-grupper lokalt här i Helsingborg. För att det kommer att bli för mycket för länsstyrelsen att hålla det på regional nivå, säger han.

Det så kallade POS är helt nytt i Sverige. Det formaliserades den 30 juli 2026, då den avgående regeringen antog Sveriges första strategi för försörjningssäkerhet. Trots att man i Helsingborg är redo att ta mer ansvar i POS, är man inte nödvändigtvis det i andra kommuner. I Ystad påpekar säkerhetschefen Per Björkman att det privat-offentliga samarbetet är nytt och att det går lite ”trevande” i starten.

– Man är lite osäker på vad vi vill och hur vi kan samarbeta, säger han.

Läs intervjun med Per Björkman på sida 49

Pansarfordon för sjuktransport i Lundagård under Totalförsvarsexpo 2026 i Lund.

Näringslivets beredskapsroll stakas ut i nya strategier

1. Ny nationell strategi för försörjningsberedskap – antagen 30 juli 2026

Den nya regleringen är Sveriges första nationella strategi för försörjningsberedskap. Den ska just tydliggöra hur offentliga och privata aktörer ska samarbeta i totalförsvaret.

2. Nationell strategi för motståndskraft i samhällsviktig verksamhet 2026–2030 – antagen 27 februari 2026

Strategin handlar om att göra samhällsviktiga funktioner mer motståndskraftiga och omfattar därmed också många privata företag, som äger en stor del av de resurser som krävs för att säkra försörjningen av kritiska varor och tjänster, inte bara nationellt men även till allierade länder.

3. Myndigheten för civilt försvar (MCF) får ett tydligare ansvar – antagen 15 januari 2026

MCF har bland annat fått ansvar för att bistå näringslivet med information om försörjningsberedskap. I januari stiftade MCF tillsammans med Försvarsmakten också Sveriges första näringslivsråd för att stärka totalförsvaret.

4. Myndigheter ska säkra tillgången till nödvändiga varor och tjänster i kris och krig – antagen den 20 januari 2026

Alla 67 beredskapsmyndigheter ska systematiskt arbeta med försörjningsberedskap. 24 beredskapsmyndigheter ska också undersöka vilka avtal de har behov för med företag för att kunna upprätthålla nödvändiga varor och tjänster under kris och krig.

Näringslivet blir den sista biten i det skånska beredskapspusslet

Erfarenheterna från kriget i Ukraina visar hur viktigt näringslivet är för att få vardagen att gå runt, men också när det kommer till innovationer och snabba lösningar i kriser. Det menar Peter Danielsson, landshövding i Skåne. Nu har Länsstyrelsen Skåne tagit initiativ till ett beredskapsråd och bjudit in ett tjugotal företag och organisationer.

Efter de senaste årens upprustning bland samhällets aktörer är näringslivet den sista pusselbiten som ska läggas i beredskapspusslet. Det blev Peter Danielsson snabbt varse om när han tillträdde som landshövding i Skåne i november förra året.

– Näringslivet är en otroligt viktig medspelare om vi ska klara av att upprätthålla samhället under störda förhållanden, ytterst krig. Så även om vi inte har alla svar så var det min absoluta övertygelse att vi behövde etablera olika typer av forum för att påbörja det arbetet, säger han.

I april i år tog Länsstyrelsen Skåne därför initiativ till ”Näringslivets beredskapsråd”. Tillsammans med Svenskt näringsliv och Sydsvenska industri- och handelskammaren bjöd de in ett urval av branschaktörer i regionen.

– Vi fick bra representation på vd-nivå och personer som sitter på tydliga mandat. Det är tydligt att det finns ett stort engagemang i näringslivet och att man förstår hur viktigt det är.

Näringslivsrådet ska rotera

Länsstyrelsen bedömer att de inbjudna i dagsläget representerar de mest väsentliga branscherna. Inledningsvis består rådet av 17 aktörer från olika sektorer som transport, energi och jordbruk.

– Men gruppen ska inte ses som statisk. Upptäcker vi att det saknas någon relevant bransch kan vi revidera den, säger han.

Tanken är sedan att deltagarna ska rotera med företag inom samma bransch efter något år.

– Vi vill inte att ett enskilt företag ska ha plats i rådet i all framtid, utan att man ska representera sin bransch. Då bär de också ett ansvar att ta med sig diskussioner och information tillbaka in i sin sektor, säger Peter Danielsson.

Beredskap ska utvecklas som hållbarhet

För 30 år sedan var hållbarhet något man pratade om, eventuellt hade man en person som jobbade med frågan. I dag är det en ”strategisk ledningsfråga som genomsyrar allt”, hos företag, kommuner och myndigheter enligt Peter Danielsson. Samma utveckling tror han väntar beredskapsfrågor de kommande åren.

– Resiliens kommer vara en kritisk ledningsfråga, där kunderna kommer kräva att företagen klarar att leverera och agera under störda förhållanden. De företag som förstår det kommer att få konkurrensfördelar, på samma sätt som det var med hållbarheten.

Från K-företag till F-avtal

Under kalla kriget hade runt 15 000 privata så kallade K-företag avtal om att hålla i gång Sverige i händelse av krig. Runt millennieskiftet försvann den ordningen, men frågan har på senare tid åter aktualiserats.

– Vi har byggt vårt samhälle på ett sätt som är *just in time*, som bygger mycket på leveranser utifrån med ganska sårbara transportflöden. Det här är något som jag upplever att företagen tänker mycket på själva.

På nationell nivå håller man nu igen på att utreda hur ansvarsfördelningen ska se ut mellan stat och företag. Att det blir en återgång till Kalla krigets K-företag tror Peter Danielsson inte.

Förra året presenterade regeringens utredare ett förslag på en moderniserad variant med så kallade försörjningsberedskapsavtal, F-avtal, med ett mindre antal privata företag.

– Man vill hitta en mer moderniserad variant som är mer snabbfotad och påminner mer om det som sker i vardagen. Men det är inte någon som sitter på svaren, så här måste vi gå den långa, jobbiga vägen med att identifiera beroenden, flöden och kartlägga dem sektor för sektor, säger Peter Danielsson.

Organisationerna som är med i beredskapsrådet:

- AKKA Frakt
- Alfa Laval
- Eon
- Helsingborgs Hamn
- ICA
- Kemira Kemi AB
- LRF
- Lunds universitet
- Länsförsäkringar Skåne
- Länsstyrelsen Skåne
- OneMed
- Region Skåne
- SAAB Group
- S:T Eriks
- Svenskt Näringsliv
- Sydsvenska industri- och handelskammaren
- Tetra Pak

Näringslivets beredskapsråd i Skåne har fyra strategiska mål

1. Säkerställa hållbara försörjningsflöden

Näringslivsrådet ska identifiera vilka kritiska flöden och beroenden som finns, skapa redundans för dem och, om det värsta händer, ha förmåga att prioritera mellan dem.

2. Etablera kluster eller arbetsgrupper

För att komma till operativ handling ska det skapas bransch- eller sektorsinriktade arbetsgrupper under rådet. För att inte skapa nya organ ska man använda sig av befintliga. Till exempel har LRF ett branschråd med allt ifrån spannmålsodlare till djurhållning. Eftersom de redan träffas regelbundet, kan man använda det som plattform för att lösa uppgifterna.

3. Gemensamma övningar

Det som kommer fram ur de två föregående målen ska testas skarpt. Försörjningsflödena ska stresstestas så att det framkommer vilka insatsvaror vilka företag behöver för att hålla i gång sin verksamhet.

4. Etablera tydliga kontaktpunkter

Rådet ska fastställa rutiner för informationsspridning, från dagsläget till fullt ut krig.

Länsstyrelsen delar i nuläget lägesbilder med kommuner och regering, och vill gärna ha in företagen i systemet. Företagen sitter själva på en hel del *early warnings* och ser saker som är bra indikationer för Länsstyrelsen.

”Systemet får inte vara för beroende av enstaka individer”

Precis när intervjun med Kemiras vd Björn Linde ska börja går gaslarmet. Som tur är är det bara ett test för att se så att systemet funkar. Med erfarenhet som chef för kärnkraftverk är beredskapsarbete inget nytt för honom. Nu hoppas han att man med Näringslivets beredskapsråd kan bygga en gemensam lägesbild i Skåne.

Björn Linde är vd på kemiföretaget Kemira sedan september förra året. Som tidigare chef för kärnkraftverken Ringhals och Forsmark är han van vid samarbete med både kommuner och myndigheter.

– Kärnkraften har ju en helt annan struktur som vi byggt i decennier. Den ligger i framkant i sådana här frågor.

Näringslivsrådet ska ge gemensam lägesbild

Kemira Kemi, som producerar kemikalier till bland annat papperstillverkning och vattenrening, har ingen speciell beredskapsansvarig för yttre omständigheter. Däremot finns det en organisation för att kunna hantera interna risker, som gasutsläpp från fabriken. Det finns beredskapsplaner och samarbeten med Helsingborgs kommun och myndigheter.

Den organisationen kan man nyttja för annat beredskapsarbete, enligt Linde.

– Det viktigaste är att man har kontinuitetsplaner och sätter upp ett system som inte är för beroende av enstaka individer eller leverantörer.

Länsstyrelsen Skånes näringslivsråd ser han som ett tillfälle att både bidra och få kunskap.

– Håller man sig inte ajour med beredskapsfrågor är det lite som att blunda för världsläget. Det kan påverka oss som bolag, vem vi ska leverera till och hur vi ska sätta upp vår produktionsapparat.

Alternativet är att man från myndighetshåll ”sitter på kammaren och själv tänker ut hur det ska fungera”, säger han.

– Och det tror jag inte på. De behöver lära sig vad som funkar och vad som inte funkar. Annars sitter man och tror någonting som inte är sant.

Kriget i Ukraina har gett frågan en skjuts

Efter en längre tids nedmontering har Rysslands krig i Ukraina gett den svenska medvetenheten kring beredskapsfrågor en skjuts.

Att stärka den handlar inte bara om att skaffa sig större lager, utan också om att skapa en gemensam lägesbild och strukturer för hur man hanterar kriser. Då bidrar initiativ som näringslivsrådet, menar han.

– Beredskap innebär att du har planer som inte bara bygger på ett utan flera olika scenarier, så du har möjlighet att stegra din beredskap och veta vad du ska göra.

Finns mer att göra kring beslutsordningen

Eftersom det inte går att säga exakt vad som kommer att hända måste det finnas ett system för att snabbt komma till beslut och upprätthålla kontakter med leverantörer och myndigheter. Där finns det mer att göra, menar Björn Linde. Framför allt behövs det en större tydlighet, mellan statliga myndigheter och det regionala.

– Enligt min uppfattning är det inte helt klart med befälsordningen vid en kris. Det finns ingen som egentligen har beslutanderätt, det bygger väldigt mycket på samarbete och affärsmässiga principer.

Kemira Kemi AB

Kemira Kemi är en del av en finsk koncern och har sin verksamhet på Kopparverksområdet i södra Helsingborg.

Tillverkar kemikalier till bland annat massa- och papperstillverkning och vattenrening.

Koncernen finns i 40 länder, med drygt 5 000 anställda, varav 300 i det svenska bolaget.

Tetra Pak vill bidra till ett robust livsmedelssystem

Tetra Pak vill både göra sina förpackningslösningar mer hållbara och stärka Sveriges försörjningsberedskap. Med bland annat en investering på 630 miljoner svenska kronor i en ny pilotanläggning i Lund för materialutveckling och samarbete med Lunds universitet kring bl a bioteknik satsar företaget på att göra livsmedelssystemet mer robust.

FOTO: TETRA PAK

Tetra Pak har sedan 1951 varit med och drivit utvecklingen inom den globala livsmedelssektorn, vilket innebär att företaget alltid har arbetat med innovation, resiliens och riskhantering, enligt Marie Sandin, vd för Tetra Pak Sverige.

– Vi har alltid strävat efter att säkerställa att våra lösningar gör att våra kunder alltid kan producera mat så effektivt och ansvarsfullt som möjligt. Skillnaden kan jag tycka är att nu börjar det bli mer i fokus här i Sverige och i Norden. I vår närmiljö så att säga, säger hon.

Storsatsar på resiliens och hållbarhet

Tetra Pak ingår i Länsstyrelsen Skånes näringslivsråd, där företaget bidrar med att ta fram lösningar som både är resilienta och hållbara.

– Det är ett bra exempel på nya initiativ där vi är med och där det är viktigt att vara med.

Tetra Pak tar ett nytt stort steg i den riktningen och har investerat 630 miljoner svenska kronor i en pilotanläggning i Lund, som ska stå klar 2027. Här satsar företaget på att vidareutveckla ett mer hållbart förpackningsmaterial som ska ersätta dagens aluminiumfolie i aseptiska förpackningar med en pappersbaserad barriär. Andelen papper i produkterna kommer att öka från 70 till 80 procent, och kan samtidigt minska klimatpåverkan med upp till 43 procent. Marie Sandin menar att investeringen också är ett bevis på hur viktig Lund och regionen är för Tetra Pak ur ett innovations- och samarbetsperspektiv.

– Vi ser ett stort värde i att vara närvarande lokalt. Förutom att vi investerar i anläggningar i södra Sverige och Lund, så har vi viktiga samarbetspartners som Lunds universitet, Max IV och nu snart också ESS här i närområdet, säger hon.

Sveriges försörjningsberedskap i fokus

Även om riskhantering alltid har varit en del av Tetra Paks DNA kom frågan i betydligt större fokus under coronapandemin, då de internationella försörjningskedjorna utsattes för stora störningar.

– Under Covid lärde vi oss en hel del om att anpassa oss, att vara dynamiska, att hela tiden titta på den externa världen, säger Sandin.

Sedan dess har Tetra Pak börjat arbeta med försörjningssäkerhet på ett nytt sätt, vilket har inneburit ett ökat samarbete med andra aktörer.

– Vi behöver utveckla lösningar som fungerar på lång sikt, även när förutsättningarna förändras. Näringslivet kan bidra med innovation och teknik, men för att lyckas krävs ett gemensamt ansvarstagande och samarbete.

Det är just därför Tetra Pak har gått in som partner i FORCE (Center för livsmedelsresiliens och konkurrenskraft), som har som mål att bygga tvärvetenskaplig kunskap om det svenska livsmedelssystemet för att stärka försörjningsberedskapen, hållbarheten och konkurrenskraften. Centret leds av Lunds universitet, där det också är placerat, och samlar forskare från bland annat SLU (Sveriges lantbruksuniversitet) samt livsmedelsproducenter som Coop och Oatly. Region Skåne, Länsstyrelsen Skåne, Malmö stad och flera myndigheter.

Tetra Pak

Tetra Pak startades i Lund 1951 av Ruben Rausing och Holger Crafoord som ett dotterbolag till förpackningsföretaget Åkerlund och Rausing. Koncernens huvudkontor finns sedan många år i Schweiz, men Lund är fortsatt en viktig ort för företaget. Tetra Pak startade i samarbete med Lunds universitet forskningshubben Biotech Heights 2023.

Så organiseras civilförsvaret i Skåne

Skånes beredskap är uppbyggd som ett system där ansvaret fördelas på flera nivåer och där Länsstyrelsen Skåne har den regionala koordinerande rollen. Det är i hög grad ett samordningssystem, där de olika aktörerna behåller sitt eget ansvar, men ska kunna samarbeta över gränserna.

Länsstyrelsen Skåne har den viktigaste samordnande funktionen. Den har det geografiska områdesansvaret för Skåne och ska samordna kommuner, regionen, myndigheter och andra aktörer före, under och efter en större samhällsstörning. Den ska bland annat se till att samarbetet fungerar och att information och resurser koordineras.

Länsstyrelsen har också en beredskapsavdelning, som bland annat arbetar med försörjnings- och kapacitetsplanering, samhällsskydd och krisberedskap.

Skåne är samtidigt en del av Södra civilområdet, som omfattar sex län: Skåne, Blekinge, Kronoberg, Jönköping, Kalmar och Östergötland. Länsstyrelsen Skåne har ansvaret för detta civilområde, och landshövdingen är civilområdeschef. Här lyfts koordineringen till en högre regional nivå, speciellt i samband med civilförsvar och krig.

Region Skåne har bland annat ansvar för hälso- och sjukvården och den regionala kollektivtrafiken, och ska säkra att regionens egna kritiska funktioner fungerar under kriser och krig. Regionen ingår samtidigt i den regionala samordningen tillsammans med kommunerna, Länsstyrelsen och andra aktörer. Region Skåne har sedan den 14 september i år haft Jonas Berg som säkerhets- och beredskapsdirektör. Läs intervjun med honom på sidan 48.

De 33 skånska kommunerna har ansvar för sin egen krisberedskap och för att kunna upprätthålla viktiga kommunala funktioner vid kriser och förhöjd beredskap. Det gäller till exempel vatten, äldreomsorg, skolor, kommunikation och andra samhällsviktiga funktioner. Läs mer på sidan 48.

Fokus på de små företagens beredskap på Ystad summit

På Ystad summit 2026 diskuterades beredskapsutmaningar hos små företag under ett panelsamtal. Här deltog bland annat Skånes landshövding Peter Danielsson och representanter från företag, som till exempel Daniel Jonsgården, bolagschef för Österlen entreprenad och transport.

Daniel Jonsgården påpekade att företaget bara har åtta anställda och därför är vana vid att vara sårbara för personalbortfall.

– Men det gör också att vi är rätt flexibla. Så när vi står där inför fullbordat faktum att krisen är här, då litar jag nog på att vi har ganska stor flexibilitet att kunna ställa om och hitta lösningar.

Samtidigt menade han att det är svårt att redan nu planera för vilka lösningar som behövs om en eventuell kris faktiskt inträffar.

Skånes försvarsdirektör: Staten bör ge företagen mer ekonomiskt stöd

För att stärka sin robusthet, i den utsträckning som myndigheterna önskar, behöver vissa företag ekonomiskt stöd från staten, menar Kajsa Helmbring, försvarsdirektör vid Länsstyrelsen Skåne. “Då måste man ju antingen jobba med tydligare lagstiftning eller med investeringar från staten för att stötta företagen, och där är vi inte ännu,” säger hon.

Den privata sektorn är inte beredd att göra så stora ekonomiska investeringar i företagens egen beredskap som de offentliga myndigheterna förväntar sig. Det är för närvarande den största utmaningen i samspelet mellan den offentliga sektorn och näringslivet när det gäller arbetet med att stärka beredskapen, enligt Kajsa Helmbring, försvarsdirektör vid Länsstyrelsen Skåne.

– I flera fall krävs större investeringar i företags robusthet än vad som är affärsmässigt rationellt. Så länge det inte finns någon statlig finansiering för sådana insatser kommer de inte att genomföras.

Myndigheten vill att företagen ska bygga upp säkra beredskapssystem, så att de kan upprätthålla sin verksamhet i händelse av kris eller krig. Det kan dock kräva kostsamma investeringar, och det är långt ifrån alla företag som har förutsättningarna att själva kunna bära den investeringen som enskilda företag. Deras uppgift är ju att skapa avkastning till sina ägare och inte att bygga det allra säkraste beredskapssystemet, förklarar Kajsa Helmbring.

– Då måste man ju antingen jobba med tydligare lagstiftning eller med investeringar från staten för att stötta företagen, och där är vi inte ännu.

Variation i statsstöd mellan sektorer

Gradvis har det börjat hända mer på området, berättar Kajsa Helmbring. Det är framför allt inom livsmedels- och energisektorn som staten hittills har skapat system för investeringsstöd. Där kan man ansöka om medel från vissa myndigheter för att genomföra investeringar som ökar beredskapen. Men det är hittills ett relativt begränsat system, och det rör sig inte om så mycket pengar för den enskilde företagaren. Om man vill att det ska fungera fullt ut blir det mycket dyrt, vilket är en fråga om politiska prioriteringar. Det är viktigt med

bra strukturer för prioriteringar till de viktigaste insatserna, menar hon.

– Hur ska staten och på vilka villkor ska staten stötta företagsinvesteringar för robusthetshöjande åtgärder?

Inom några investeringsstöd har först-till-kvarn-principen tillämpats.

– Så det är ingen prioritering alls, utan handlar bara om när pengarna tar slut, säger hon.

I vissa sektorer har det tagits höjd för beredskapsperspektivet i form av särskilda avgifter. Det gäller framför allt inom elektronisk kommunikation och energi. Inom elförsörjningen betalar användarna en avgift på sin elräkning. Avgiften går in i en pott och denna förfogar sedan Svenska Kraftnät varje år över en stor budget, där de med hjälp av dessa beredskapsmedel kan ge företagen pengar till större investeringar, som kanske inte är nödvändiga för precis den berörda leverantören, men som är viktiga för systemet, enligt Helmbring.

– Då har man löst det på det sättet att vi konsumenter i princip betalar en avgift som i sin tur gör att sektorn blir stärkt. Den modellen finns inte på andra områden.

Företag efterlyser tydligare offentlig struktur

Beredskapssamarbetet mellan myndigheterna och näringslivet är komplext, eftersom det sker på samtliga myndighetsnivåer. Enligt Kajsa Helmbring innebär det en utmaning.

– Det är från många håll som vi från offentlig sektor vill samverka med näringslivet.

Hon förklarar att det på regeringsnivå finns ett beredskapsråd för näringslivet, som heter Näringslivsrådet för totalförsvar och krisberedskap, och i år etablerade Myndigheten för civilt försvar tillsammans med Överbefälhavaren ett gemensamt näringslivsråd för att stärka Sveriges försörjningsberedskap och totalförsvar. Därutöver samarbetar alla 21 länsstyrelser och kommunerna också med näringslivet. Till exempel finns livsmedelskedjan Ica överallt i Sverige.

Livsmedelskedjor som Ica är en del av beredskapsarbetet på flera olika myndighetsnivåer.

– Ett företag som ICA kan ju inte gå på tolv möten i veckan hos olika myndigheter och kommuner, säger Kajsa Helmbring.

Branschorganisationen Svensk Dagligvaruhandel, som samlar alla livsmedelsföretag, har också uttryckt att det är svårt för dem att förhålla sig till vad de ska rekommendera sina medlemmar, när det kommer till privat-offentlig samverkan.

– De blir ju approcherade från kommun, från länsstyrelse och på nationell nivå på olika sätt. Så de tycker att det är belastande och svårt.

Företagen inser visserligen att de är väldigt viktiga för beredskapen, men de efterlyser att den offentliga sektorn strukturerar sig bättre, enligt Kajsa Helmbring, som menar att det fortfarande är oklart vad man egentligen ska uppnå på de olika myndighetsnivåerna. Samtidigt tror hon inte på att man på nationell nivå kan teckna ett övergripande beredskapsavtal för ett företag, när avtalet i slutändan ska ingås mellan företaget och en enskild kommun eller region. Men hon betonar att det just nu i hög grad handlar om att lära känna varandra och att bilda sig en överblick.

Forskningsprojekt ligger till grund för Skånes evakueringsplan

En annan angelägen fråga i utvecklingen av beredskapsarbetet handlar om skydd av civilbefolkningen. Länsstyrelsen har i det sammanhanget bland annat ett pågående samarbete i ett gemensamt forskningsprojekt med Blekinge tekniska högskola tillsammans med Blekinge och Kronobergs län. Där har man utvecklat en programvara som simulerar befolkningsrörelserna i en utrymningssituation. Blekinge har använts som pilot för att ta fram en utrymningsplan och under hösten ska programmet också användas i Skåne i planeringen för utrymning och inkvartering.

– Vi har ju dragit jättemånga värdefulla erfarenheter av det arbetet som man har gjort i Blekinge. Så det kommer vi att nyttja i Skåne också när vi sätter igång vår planering.

Under hösten går länsstyrelsen i gång med arbetet med den regionala utrymnings- och inkvarteringsplanen. Länsstyrelsen Skåne har sökt och fått finansiering från Myndigheten för civilt försvar.

Bornholm blir basen för dansk-tyska Energiö Bornholm som ska bli centrum för utbyggnaden av havsbaserad vindkraft i södra Östersjön. Energiförsörjningen är en viktig fråga när det gäller beredskap.

Samarbetet med Danmark intensifieras: Kommande dansk-svenskt möte om evakueringsplan för Bornholm

Länsstyrelsen Skåne har sökt och fått finansiering från Myndigheten för civilt försvar för att utveckla samarbetet mellan skånska och danska aktörer. Det finns nu en gemensam arbetsgrupp med medarbetare från länsstyrelsen och den danska myndigheten Styrelsen for Samfundssikkerhed, också känt som SAMSIK, som etablerades av den dåvarande danska regeringen 2024. Koordineringen av beredskapen i Öresundsregionen kräver nämligen ett samarbete mellan danska och svenska myndigheter. Därför har Länsstyrelsen Skåne under året arbetat med att etablera och öka kontakten på den danska sidan av sundet. Arbetsgruppen planerar för ett första större möte i november 2026, som utöver länsstyrelsen och SAMSIK också ska omfatta danska och svenska kommuner, samt andra myndigheter. Från Sverige handlar det om Ystad, Malmö och Helsingborg, Trafikverket och Polismyndigheten.

Evakueringsplan för Bornholm i fokus

Den största punkten på agendan till det kommande mötet blir befolkningsrörelser, specifikt att diskutera en dansk-svensk evakueringsplan för invånarna på Bornholm, som geografiskt ligger närmast Sverige.

– Hur ska vi agera, hur ska vi samarbeta med de danska myndigheterna både på kommunal nivå och på statlig nivå och hur kan man stötta varandra i det här, säger Kajsa Helmbring.

SAMSIK och länsstyrelsen kommer också försöka anordna en simuleringsövning under hösten, där man låtsas att något allvarligt har hänt, som gör att myndigheterna akut måste ha kontakt med varandra.

Svårt att etablera kontakt

Under början av 2026 hade beredskapssamarbetet mellan danska och svenska myndigheter i Öresundsregionen ännu inte börjat. Från början var det svårt för länsstyrelsen att hitta fram till rätt kontakter i Danmark, på grund av skillnaden i strukturer mellan Sveriges och Danmarks försvars- och beredskapsmodell.

– Det har länge varit en utmaning, sade Kajsa Helmbring då i en intervju till Øresundsinstituttets analys av Danmark och Sveriges försvar och beredskap 2026.

När länsstyrelsen väl lyckades få kontakt med de rätta danska myndigheterna kom det ett Folketingsval i mars, då ett möte mellan dem, Beredskapsstyrelsen samt Styrelsen for Samfundssikkerhed og Beredskab egentligen var planerat men fick skjutas upp.

Stort vindkraftsprojekt i södra Östersjön

Bornholm är inte bara i fokus för beredskapen i Öresundsregionen. Det är också centrum för det gigantiska vindkraftsprojektet Energiö Bornholm mellan Danmark och Tyskland. Havsbaserade vindkraftsparker ska byggas nära Bornholm och leda ström mellan ön, Själland och Tyskland. Trots att inte Sverige är med i projektet är det bra för hela elnätet i Nordeuropa, som är sammankopplat, menar Kajsa Helmbring.

– Det är bra generellt för systemet när man kopplar ihop för ökad redundans, säger hon.

Säkerhetschefen i Helsingborg efterlyser större roll för kommunerna

Helsingborg är en central knutpunkt för Sveriges försörjning. Med en ny nationell strategi efterlyser Helsingborgs tidigare säkerhetschef Jonas Berg ett närmare lokalt samarbete mellan kommunen, myndigheter och näringsliv – inte minst när Icas nya jättecenter i kommunen ska säkras.

Även om Helsingborg inte har något nationellt ansvar för försörjningsberedskapen, utan enligt lag är skyldig att ansvara för sin egen beredskap, är det ett viktigt perspektiv för kommunen, berättar Helsingborgs tidigare säkerhetschef Jonas Berg. Han har nyligen tillträtt som beredskapsdirektör i Region Skåne, när denna rapport publiceras.

– Och det måste vi ju ta med i vår planering av hur vi löser vårt uppdrag. Helsingborg är ett logistiskt nav för varor och förnödenheter till hela Sverige. Godstrafiken passerar genom staden via hamnen och E6, som går genom hela Skåne. Till exempel kommer i stort sett alla bananer och mycket annan frukt och grönt som importeras till Sverige, Finland och Norge in via Helsingborg.

Privat-offentlig samverkan behövs ute i kommunerna

Området försörjningsberedskap är under förändring med en ny nationell strategi, som infördes den 30 juli 2026. Det innebär bland annat en fast struktur för samarbete mellan offentliga och privata aktörer inom den så kallade privat-offentliga samverkan (POS).

Det är dock först och främst landets länsstyrelser som ska ansvara för att upprätta dessa POS-grupper, men Jonas Berg anser att kommunerna bör vara mer involverade i arbetet.

– Jag anser att det behövs POS-grupper lokalt här i Helsingborg. För att det kommer att bli för mycket för länsstyrelsen att hålla det på regional nivå, säger han.

Vissa nationella frågor inom försörjningsberedskapen bör möjligen aggregeras till länsstyrelsens nivå, men i övrigt bör det finnas lokala POS-grupper som exempelvis involverar de lokala vatten- och elföretagen, näringslivet och kommunen, enligt Jonas Berg.

Helsingborgs kommun har nu tagit initiativ till en sådan konstellation som ett pilotprojekt tillsammans med en lokal livsmedelsaktör, Svensk Dagligvaruhandel, Länsstyrelsen Skåne och Lunds universitet.

Icas nya jättecenter är en beredskapsfråga

Icas storsatsning på ett nytt jättecenter vid Ramlösa i Helsingborg är ett konkret exempel på vikten av privat-offentlig samverkan på kommunal nivå. Det är ett byggprojekt på mer än 16 000 kvadratmeter, och beredskapen är därför en viktig dimension, förklarar Jonas Berg.

– Man har ju sin nationella beredskapsmyndighet som man ska vända sig till utifrån vilken bransch man tillhör. Men sen är det just det att det pågår i en kommun och kommunen äger vatten, elektricitet och vägar, säger han.

Enligt honom är det därför viktigt med en POS-grupp som exempelvis kan samla Livsmedelsverket, Länsstyrelsen, Ica, Helsingborgs kommun samt el-, vatten- och avloppsbolag.

– Just nu är vi inne i en fas där vi inte har löst det här. Men planen är att det ska upprättas sådana här POS-grupper. Och där vi löser näringslivets behov och utmaningar i den gruppen.

Ystad rustar hamnen och näringslivet för kris eller krig

I Ystad stärker kommunen dialogen med företag om beredskap, men arbetsområdet är nytt och det skapar utmaningar. ”Man är lite osäker på vad vi vill”, säger säkerhetschefen Per Björkman. Hamnen är en av verksamheterna som får stöd, eftersom den är en knutpunkt för gods- och persontransporter i södra Östersjöområdet.

Ystad befinner sig i en annan militärstrategisk situation än andra skånska kommuner. Staden ligger i den sydöstra delen av länet, ut mot Östersjön, och därför är hamnen en viktig knutpunkt för gods- och persontransporter till Rønne på Bornholm och Polen.

– Polentrafiken är särskilt viktig eftersom det är den enda färjeförbindelsen som i dagsläget kan transportera tåg till Polen, säger Per Björkman.

Ystad hamn drivs formellt som en egen organisation, men ägs helt av kommunen, som stöttar hamnens beredskap, bland annat genom säkerhetsplanering.

– Vi samarbetar jättetätt med dem.

Utöver hamnen finns det också andra viktiga verksamheter i Ystad som ska kunna fungera under krig, som exempelvis SÖRF (Sydöstra Skånes Räddningstjänstförbund), som har sitt administrativa säte i Ystad, samt Ystad Energi. Det är också i Ystad som den så kallade Skyddsmask 90 tillverkas för Försvarsmakten. I november 2025 tog Ukraina emot 45 000 av dessa skyddsmasker. Enligt Per Björkman har dialogen med kommunens företag om beredskapsfrågor ökat den senaste tiden, men ”det är lite trevande just nu i början”, eftersom den här typen av stöd till företag senast genomfördes under kalla kriget.

– Man är lite osäker på vad vi vill, och hur vi kan samarbeta. Vad behöver näringslivet eller de enskilda företagen stöd med? Och vad vill vi från kommunen? Vilka företag ska finnas? Ska vi teckna avtal om leveranser och mer?

Innovationskraften i Lund behövs för beredskapskapaciteten

Lunds innovationsmiljö är viktig för kommunen när det gäller beredskapskapacitet. ”Om vi skulle hamna i ett läge där det är krig så behöver ju innovation finnas för att starta om samhället igen”, säger beredskapschefen i Lund, Karl Dannestam.

Inom beredskapsarbetet i Lunds kommun är innovationsmiljön både en utmaning och en möjlighet. Det menar kommunens beredskapschef Karl Dannestam.

– Om vi skulle hamna i ett läge där det är krig så behöver ju innovation finnas för att starta om samhället igen.

Men han påpekar samtidigt komplexiteten i att förbereda sig för ett möjligt krigsscenario, eftersom man inte vet vilka problem som i så fall skulle uppstå eller hur lösningarna skulle se ut. Det motsvarar att ”styrketräna utan att veta vad det är vi ska lyfta för någonting”, som han säger.

– Men vi vet att om vårt innovationsdistrikt lever och funkar tillräckligt bra så finns det mycket kraft för att lösa problem. Och det är det viktiga.

För Karl Dannestam handlar det om att bevara innovationskraften och att tänka ett, två, tre, sjutton steg längre fram. Kommunen har till exempel börjat ha mer och tätare kontakt med ESS (European Spallation Source), som är en internationell forskningsanläggning som byggs i nordöstra Lund. När den står helt färdig 2027 blir den världens mest kraftfulla acceleratorbaserade neutronkälla.

Coronapandemin är en lärdom

Karl Dannestam lyfter fram coronapandemin som ett exempel som man kan lära sig av när det gäller att stärka kapaciteten i kristider. Under den perioden fokuserade man mer på förmågan än på själva saken. När pandemin exploderade fanns det nämligen en viss brist på skyddsutrustning inom sjukvården.

– Tetra Pak kunde tillverka munskydd. Om vi bara hade bett dem att göra det.

Det nationella näringslivsrådet fokuserar på försörjningskedjan

”Vi kan inte lösa en enda uppgift i totalförsvaret utan näringslivet.” Så säger Mikael Frisell, generaldirektör för Myndigheten för civilt försvar. Nu ska nya näringslivsråd på både nationell och regional nivå föra företagen närmare planeringen av Sveriges totalförsvar.

Generaldirektör för Myndigheten för civilt försvar Mikael Frisell invigde studentinitiativet Totalförsvarsexpo 2026 i Lund den 18 september.

Näringslivsrådet i Skåne är en direkt följd av utvecklingen i den nationella beredskapsstrategin, där näringslivet har fått en större roll, särskilt under det senaste året. Som Mikael Frisell, generaldirektör för Myndigheten för civilt försvar (MCF), sade i en intervju på Totalförsvarsexpo 2026 i Lund:

– Vi kan inte lösa en enda uppgift i totalförsvaret utan näringslivet. Vi måste inkludera dem i allt vi gör. Det är därför vi har råd på olika nivåer för att verkligen få fart på det arbetet.

Möte i oktober ska handla om erfarenheter från det svenska näringslivet i Ukraina

I januari 2026 tog MCF och Försvarsmakten initiativet till att inrätta ett nytt strategiskt näringslivsråd för att stärka motståndskraften inom totalförsvaret.

– Tanken är att man ska sitta där och vara engagerad och känna att man kan påverka. Regeringen har också ett näringslivsråd, men de träffar ju branschorganisationerna. Så det är första gången vi har det på högsta nivå på det här sättet, säger Mikael Frisell.

Rådet består av 26 toppchefer från de största företagen, däribland Alfa Laval och Eon, som har huvudkontor i Skåne. Tanken är att de ska träffas två gånger om året under en mandatperiod på två år. Det första mötet ägde rum i maj, och nästa möte ska äga rum i oktober, enligt Mikael Frisell. Det ska handla om vad företagen ska vara uppmärksamma på och erfarenheter från svenska företag, som har affärer i Ukraina.

– Och sedan ska de få lyfta upp sina strategiska utmaningar, säger Mikael Frisell.

Det dansk-svenska samarbetet är viktigt

Samarbetet med Danmark är viktigt för Sverige, betonar generaldirektören, i synnerhet när det gäller Öresundsregionen.

–Vi måste få flöden av både befolkning och varor och tjänster att fungera mellan Danmark och Sverige, säger han.

I slutet av september ska Mikael Frisell och överbefälhavare Michael Claesson träffa sina nordiska kollegor i Oslo för att diskutera nordiskt totalförsvar.

Översikt: Skånes civilförsvar och näringslivets roll

Funktionell nivå	Myndigheternas ansvar	Företagens ansvar
Högre regional	Länsstyrelsen Skåne har det geografiska områdesansvaret i regionen, och har i uppdrag att samordna kommuner, regioner, myndigheter samt företag under en kris.	Utvalda företag i Skåne ingår i länsstyrelsens nya näringslivsråd
Regional	Region Skåne har ansvar för att säkra sina egna kritiska regionala funktioner och ingår i det regionala civilförsvaret.	Företag samarbetar med regionen, bland annat genom länsstyrelsens näringslivsråd, där Region Skåne också ingår.
Lokal	Skånska kommuner står för lokal beredskapsplanering, lokal överblick och kontakt med företag.	Företag uppmanas att själva ta kontakt med kommunerna, ingå i dialog och ta reda på hur deras resurser kan ingå i beredskapen.
Egen verksamhet		Företag har ansvar för att upprätthålla sin egen drift, förstå beroenden och bidra med kapaciteter.

Översikt: Sveriges totalförsvar

NATIONELL NIVÅ

Militärt försvar

Civilt försvar

Försvarsdepartementet

har det överordnade ansvaret för Sveriges totalförsvar och leds av försvarsminister Pål Jonsson (M). Departementet omfattar också det civila försvaret, lett av minister Carl-Oskar Bohlin (M).

Försvarsmakten

verkställer operativt försvarsbeslut och består av armén, marinen och flygvapnet.

12 beredskapssektorer

till exempel energi- och livsmedelssäkerhet. Varje sektor omfattar flera myndigheter, varav en koordinerar arbetet för varje sektor.

67 beredskapsmyndigheter

ingår i de tolv sektorerna och har särskild betydelse för samhällets civilberedskap, häribland Myndigheten för civilt försvar (MCF).

HÖGRE REGIONAL NIVÅ

5 militärregioner

Sveriges län är uppdelade i fem militärregioner: nord, mitt, väst, syd och Gotland, som bland annat håller kontakt med länsstyrelserna och andra myndigheter.

6 civilförsvarsområden

Sveriges län är uppdelade i sex civilförsvarsområden: Norra, Mellersta, Östra, Sydöstra, Västra och Södra.

REGIONAL NIVÅ

Militärregiongrupper

är ansvariga för att stötta hemvärnet och frivilliga försvarsorganisationer. I det södra militärområdet finns fem grupper, häribland Skånska gruppen.

Alla 21 länsstyrelser

koordinerar civilförsvaret inom varje län (motsvarar tidigare amter i Danmark).

Regioner

är ansvariga för civil hälso- och sjukvård och samarbetar med kommunerna och länsstyrelserna.

KOMMUNAL NIVÅ

Kommuner

ansvarar till exempel för att upprätthålla samhällsviktiga funktioner som skolor och äldreomsorg i en krissituation

LOKAL NIVÅ

Hemvärnet

är en del av Försvarsmaktens insatsorganisation och hjälper polisen och andra myndigheter vid större olyckor eller andra hot mot det svenska samhället.

Frivilligorganisationer

har uppgifter inom beredskapen och det militära försvaret och får statliga medel av MSB och Försvarsmakten.

Privatpersoner

Alla mellan 16 och 70 år som bor i Sverige är underkastade totalförsvarsplikten och bör också ha en egen beredskap.

AKTUELLT OM BEREDSKAPEN

Södra Sverige prioriteras i ny nordisk strategi för ett stärkt transportsystem

Vägar, järnvägar, hamnar och flygplatser i Norden ska stärkas så att länderna kan hantera godstransporterna vid stora olyckor, naturkatastrofer och krig. Det har Sverige, Danmark, Finland, Norge och Island enats om i en ny strategi. Utvecklingen av vägnätet i södra Sverige står högt på prioriteringslistan, skriver News Øresund.

Sverige är centralt i fyrpunktslistan över de viktigaste transportkorridorerna, som de nordiska transportmyndigheterna har utsett i strategin ”Joint Nordic Strategy for Transport System Preparedness”. En rutt går från Danmark genom Sverige och upp till Finland, medan andra rutter går i väst-östlig riktning.

FOTO: DAVID KRISTIANSEN/FÖRSVARSMAKTEN

Om handeln från Finland och Sverige omdirigeras kommer det framför allt att överbelasta transportsystemet i södra Sverige. Det är främst inom järnvägsnätet som de flesta flaskhalsarna finns, framgår det av strategin. Danmarks och Norges exporthandel bedöms inte kunna påverkas i lika hög grad, men det finns fortfarande ett behov av att förbättra robustheten vid hamnar och järnvägsnätet.

Avtal säkrar tågfärjorna från Trelleborg till Tyskland

Trafikverket har tecknat avtal med Stena Line om fortsatt trafik med tågfärjor mellan Trelleborg och Rostock fram till 2031. Det är ett led i ett regeringsuppdrag för säkrad redundans så att trafiken med godståg mellan Sverige och Tyskland inte enbart är beroende av Öresundsbron, samt klarar de transporter som inte kan gå över bron på grund av begränsningar gällande vikt och bredd på danska och tyska banor. I Danmark har Transportministeriet exproprierat de tidigare färjefästena på båda sidor Stora Bältbron för att kunna återuppta färjetrafiken om bron skulle stängas under lång tid.

Åkerier: transporter måste tänkas in i beredskapen

Norden är ett föregångsland i Europa när det handlar om att tänka in civila åkerier och chaufförer i samhällets beredskap. Det menar Nordic Logistics Association i rapporten The Nordic Model for Military Mobility som presenterades i juni.

Vid kriser och konflikter är det viktigt att kunna transportera allt från bränsle, medicin och livsmedel till nödhjälp, reservdelar och militär utrustning, konstaterar rapporten. Då behövs inte bara vägar, järnvägar och hamnar, utan också åkerier, fordon, verkstäder och chaufförer som framför transporterna.

AKTUELLT OM BEREDSKAPEN

FOTO: IDEON

Försvarsinnovation är ämnet för nytt nordiskt samarbete

Defence Tech Denmark, Defence Innovation Network Finland samt svenska Amyna vid Ideon Science Park i Lund har tecknat en avsiktsförklaring om samarbete kring försvarsinnovation.

Målsättningen är att göra det möjligt för startups och små och medelstora företag att använda Norden som en större och mer sammanhängande hemmamarknad inom försvarsinnovation och defencetech. Det kan röra gemensamma innovationsprojekt, bolags- och kunskapsutbyten eller att arrangera event och delta i nordiska och europeiska program.

Ny svensk strategi ska säkra försörjningen vid kris

I somras antog den svenska regeringen en första nationell strategi för försörjningsberedskap. De tre målen är att upprätthålla försörjningsflöden, kompensera för störningar på marknaden och prioritera vid bristsituationer. Strategin ska tydliggöra inriktningen för arbetet, samt hur samverkan mellan offentliga och privata aktörer ska fungera.

Det handlar bland annat om att förvarna tidigt när störningar uppstår i försörjningsflöden och logistikkedjor och att säkerställa att det finns långsiktig tillgång till särskilt kritiska varor och tjänster.

Beredskapsforskning vid Campus Helsingborg föreslås ingå i nytt strategiskt forskningsområde

Vetenskapsrådet rekommenderar att forskningsmiljön Effektiv krisberedskap och totalförsvar (EFFECT) ska få finansiering och ingå i det nya strategiska forskningsområde som Sverige planerar inom just krisberedskap och totalförsvar. EFFECT drivs i samarbete mellan Lunds universitet, i form av Centrum för beredskap och resiliens (Luprep) på Campus Helsingborg, samt Uppsala universitet och Försvarshögskolan.

Totalt har den avgående regeringen planerat att avsätta drygt 200 miljoner kronor för perioden 2027-2031, till forskningsmiljöer som kan bidra till att samhället blir mer robust och motståndskraftigt. Den tvärvetenskapliga forskningsmiljön EFFECT ska undersöka hur krisberedskapen och totalförsvaret kan utvecklas och samordnas i samtiden. Enligt pressmeddelandet från Lunds universitet kommer den forskarskola på Campus Helsingborg

som är knuten till Centrum för beredskap och resiliens vara central för projektet.

Något slutgiltigt beslut om huruvida forskningsmedlen kommer att fördelas enligt Vetenskapsrådets rekommendationer har ännu inte fattats.

DEMOGRAFI

Översikt:
Stora samhällsutmaningar stundar när befolkningstillväxten saktar in

Tema:
Flera kommuner minskar: så förbereder de sig inför färre invånare

Stora samhällsförändringar stundar när befolkningstillväxten saktar in

Befolkningstillväxten gör en kraftig inbromsning i hela Sverige. En majoritet av landets län krymper redan, medan en allt större del av befolkningstillväxten koncentreras till de större städerna. Skiftet kommer att förändra förutsättningarna för hela samhällsutvecklingen. Tilltagande arbetskraftsbrist, risk för bostadsöverskott och lägre tillväxt är bara några av konsekvenserna som den förändrade demografin kan föra med sig.

Prognoserna är entydiga: Sveriges befolkning kommer att växa betydligt långsammare under det kommande decenniet. Enligt SCB:s senaste befolkningsprognos spås befolkningen öka med 170 800 personer till nästan 10,8 miljoner invånare fram till utgången av 2035, motsvarande en genomsnittlig ökning på 0,16 procent per år, jämfört med 0,7 procent under perioden 2016-2025.

Nedväxlingen beror på ett minskat barnafödande samtidigt som färre väntas invandra framöver. Sedan 2010 har antalet födda barn per kvinna gradvis minskat i Sverige, från runt två till rekordlåga 1,42 barn, den lägsta nivån sedan mätningarna började i mitten på 1750-talet.

Den lägre befolkningstillväxten är inte unik för Sverige. I flera europeiska länder, bland annat Italien och Tyskland, har befolkningen redan börjat krympa. I Danmark syns ännu inte samma tydliga inbromsning, men även här spås tillväxttakten bromsa in från och med i år – framför allt när det gäller den arbetsföra befolkningen som nu väntas krympa under det kommande decenniet.

Inbromsningen i Sverige är däremot tydlig. I fjor ökade befolkningen med 17 800 personer, vilket var den lägsta folkökningen i landet under hela 2000-talet.

Åldersstrukturen kommer successivt förändras, med färre unga och fler äldre. Detta kommer få stora effekter på hela samhällsekonomin, menar Åsa Hansson, docent i nationalekonomi och utredare i den statliga utredningen ”Framtid med barn”.

– Med en allt äldre befolkning förändras också vårt konsumtionsmönster, eftersom äldre konsumerar andra varor än yngre.

– Befolkningsutvecklingen påverkar hushållssektorn, näringslivet, bostadsmarknaden, finansiella sektorn, offentlig sektor – men även den ekonomiska politiken, säger hon.

Befolkningstillväxten saktar in i Skåne

0,3%

Så mycket växer Skånes befolkning i genomsnitt per år fram till 2035

Antalet unga skåningar blir färre...

–19 000

färre 0-19-åringar fram till 2035

... och arbetskraften växer långsammare

+23 100

fler 20-64-åringar i länet fram till 2035

Klart lägre befolkningstillväxt i både Sverige och Danmark

Årlig genomsnittlig befolkningstillväxt, total och i arbetsför ålder (20-64 år)

Region/Län	2016-2025	Prognos: 2026-2035	2016-2025 (20-64 år)	Prognos: 2026-2035 (20-64 år)
Skåne län	1,0%	**0,3%**	0,8%	**0,3%**
Region Hovedstaden	0,8%	**0,4%**	0,9%	**0,0%**
Region Själland	0,4%	**0,1%**	0,2%	**-0,5%**
Öresundsregionen	0,8%	**0,3%**	0,7%	**0,0%**
Stockholms län	1,1%	**0,4%**	1,0%	**0,3%**
Västra Götalands län	0,8%	**0,3%**	0,6%	**0,2%**
Sverige	0,7%	**0,2%**	0,6%	**0,1%**
Danmark	0,5%	**0,3%**	0,5%	**-0,2%**

Källor: SCB, Region Skåne, Västra Götalandsregionen, Region Stockholm, Danmarks Statistik & Øresundsinstituttets beräkningar

Skåne växer främst i de större städerna

Även i Skåne är den nedåtgående trenden tydlig. Fram till och med 2035 väntas befolkningen växa med drygt 48 700 invånare. Det kan jämföras med föregående tioårsperiod då befolkningen i länet växte med knappt 129 500 personer. Trots inbromsningen väntas dock befolkningen i länet fortsatt växa mer än på riksnivå under prognosperioden, med 0,3 procent i genomsnitt per år.

Men precis som på riksnivå väntas utvecklingen inom länet bli alltmer ojämn. Allt större del av tillväxten väntas ske i länets större orter, framför allt Malmö och Lund. Detta samtidigt som framför allt Skånes östra delar krymper, enligt Region Skånes senaste befolkningsprognos.

En del av förklaringen är åldersstrukturen. I östra Skåne är befolkningen i genomsnitt något äldre och det väntas avlida fler än det föds. Detta samtidigt som många av dessa kommuner också har en nettoutflyttning, det vill säga att fler flyttar från än till kommunen.

De större städerna spås växa mest

Koncentrationen till de större kommunerna förstärks. Totalt väntas Malmö, Lund och Helsingborg stå för 73 procent av länets befolkningstillväxt under den kommande tioårsperioden. Föregående tioårsperiod låg andelen på 58 procent.

– De här demografiska förändringarna kommer att slå väldigt olika i olika kommuner. En avbefolkning för landsbygden och en ökad urbanisering, den trenden kommer att förstärkas framöver. Det tror jag är ganska sannolikt, säger Åsa Hansson.

En sådan utveckling skulle kunna leda till att det blir svårare att attrahera nya företag, bygga nya bostäder och upprätthålla tillgången till samhällsservice på framför allt mindre orter. >>

DEMOGRAFI

Offentlig sektor

- **Förstärker finanserna på kort sikt, men på längre sikt blir det färre som arbetar och bidrar till ekonomin.**
- **Skattebasen blir mindre:** svårare att upprätthålla service i mindre orter
- **Svårare att bedriva familjepolitik när medianåldern stiger**

Omvärlden

- **Förändrar behoven av arbetskraftsinvandring:** acceptansen för mer invandring kan stiga i takt med att arbetskraftsbristen ökar
- **Beroende av utlandet ökar när inhemska produktionen avtar:** Färre anställda i exportorienterad tillverkningsindustri

Så påverkas samhällsekonomin när demografin förändras

- **Arbetskraftsminskning och lägre produktionskapacitet ökar risken för lägre ekonomisk tillväxt:** risken för deflation ökar
- **Efterfrågan i ekonomin sjunker:** konsumtionskorgen förändras
- **Risk för bostadsöverskott och fallande fastighetspriser**
- **Finanspolitiken får ett större ansvar för konjunkturpolitiken**
- **Ökat behov av strukturreformer som uppmuntrar till investeringar i långsiktig tillväxt:** t.ex. ny teknik och arbetsmarknadsreformer

Hushåll

- **Bostadsbehoven förändras:** färre studentlägenheter, fler bostäder för äldre
- **Andra varor och tjänster efterfrågas:** Ökat tryck på offentligt finansierade tjänster men minskad konsumtion av t.ex. kläder och transport

Finansiell sektor

- **Efterfrågan på kapital kan minska när andelen unga blir färre:**
  - Realräntan pressas ned och försvårar Riksbankens möjligheter att stimulera ekonomin med lägre styrränta
  - Sjunkande realräntor ökar risken i det finansiella systemet, t.ex. genom bostadslån. Färre unga låntagare och fallande bostadspriser ökar risken för kreditförluster för de finansiella instituten.

Företag och arbetsmarknad

- **Färre i arbetsför ålder:** risk för arbetskraftsbrist; högre press på löner; ökad efterfrågan på skånsk arbetskraft från Danmark
- **Efterfrågan (och utbudet) på olika tjänster och varor förändras:** färre förskolelärare, fler inom äldrevården
- **Urbaniseringstrenden förstärks när allt större andel av jobben koncentreras till större arbetsmarknadsregioner:** växande efterfrågan att flytta till städer

VÅR FRAMTID • September 2026

Befolkningsprognoserna har skruvats ned

Tre befolkningsprognoser för Sverige

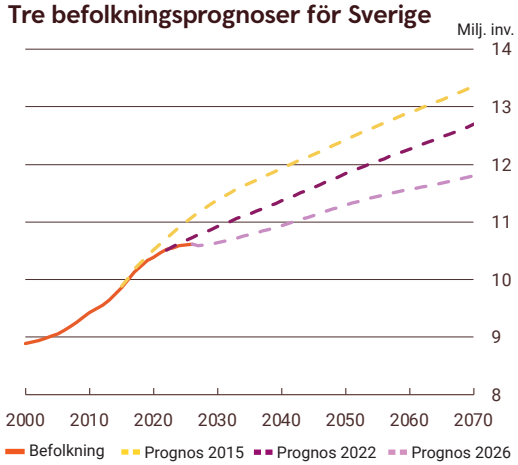

Källa: SCB

Det i sin tur kan innebära att människor bosatta på mindre orter kommer att tvingas resa längre till skola, arbete och vård i framtiden om allt fler offentliga tjänster avvecklas.

På samma sätt kan trenden innebära större ekonomiska påfrestningar för att underhålla vägar och järnvägar när allt färre använder den. Detta gäller även kollektivtrafiken vilket på mindre orter kan betyda glesare turer och sämre framkomlighet.

Arbetskraftsbristen tilltar

Personalbristen är redan akut för många arbetsgivare, inte minst i vården, och den lär växa när arbetskraften inte ökar i samma takt längre. Mycket pekar på att det kommer bli allt svårare att hitta rätt kompetens.

Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, har i en rapport från 2024 räknat med att antalet anställda i den svenska äldreomsorgen behöver växa med 65 600 personer fram till 2033 enbart på grund av den demografiska utvecklingen, det vill säga för att kunna ta hand om det växande antalet äldre över 85 år. Dessutom står sektorn inför stora pensionsavgångar, vilket innebär att det faktiska behovet ökar till över 122 000 anställda.

Samma år, 2024, räknade SCB med att antalet 20-64-åringar skulle öka med drygt 132 000 personer under den kommande tioårsperioden. Två år senare har prognosen reviderats ned till endast 63 000 fler personer i åldersgruppen fram till 2034. Med andra ord skulle hela ökningen av 20-64-åringar behöva börja jobba i äldreomsorgen, vilket naturligtvis inte är ett realistiskt scenario.

När den arbetsföra befolkningen inte längre ökar i samma takt som tidigare kommer sannolikt arbetsgivare i högre grad tvingas rekrytera bland grupper som traditionellt står längre från arbetsmarknaden, inte minst utrikes födda. Det i sin tur talar för att den trendmässigt stigande sysselsättningsgraden bland utrikes födda kommer att fortsätta – men också bland äldre. Det är en utveckling som kan mildra de demografiska effekterna, men även om dessa trenderna på arbetsmarknaden håller i sig kommer arbetskraften att växa långsammare, enligt en analys från Swedbank 2024.

21 700

fler äldre över 85 år i Skåne 2035

Personalomflyttningar blir nödvändiga

En långsammare befolkningstillväxt behöver inte nödvändigtvis betyda att kompetensbristen tilltar på arbetsmarknaden. Efterfrågan på personal kommer nämligen att utveckla sig olika. Medan behoven ökar i vårdsektorn, kommer arbetskraftsbehovet att minska i andra sektorer parallellt. Färre barn kommer framför allt innebära ett minskat behov av förskolepedagoger och lärare.

– Det man ser är att det är ett jättestort behov inom äldreomsorgen samtidigt som man stänger förskolor. Men man kan inte från en dag till en annan gå från att vara utbildad förskollärare till att jobba inom äldreomsorgen, men den här typen av personalomflyttningar kommer att krävas, säger Åsa Hansson.

Personalomflyttningar innebär också omställningskostnader i form av bland annat utbildning. Det väcker frågor om vem som ska betala och hur personal ska lockas till bristyrken, framför allt inom vårdsektorn.

Högre konkurrens om arbetskraften

Möjligheten att konkurrera om arbetskraften kommer samtidigt att se väldigt olika ut inom landet. Närheten till större städer, med växande samhällen och fler jobbmöjligheter, kommer troligen att bli en än större konkurrensfördel framöver. Där har Skåne goda förutsättningar för att fortsätta vara en stark arbetsmarknadsregion, tror Åsa Hansson.

– Det är väldigt förmånligt att vi ligger nära Köpenhamn och att vi är en region med utbyggd infrastruktur. Många kan samtidigt tänka sig att bo lite utanför för att kunna pendla in till Malmö och Köpenhamn. Därför kommer det sannolikt bli lättare för Skåne än för Norrland att locka till sig arbetskraft framöver, säger hon.

För Skånes del kan också dragkampen om arbetskraften leda till att pendlingsströmmarna över Öresund ökar, framför allt i riktningen mot Danmark. Inte minst med tanke på att den arbetsföra befolkningen i Danmark nu har börjat krympa. Fram till och med 2035 räknar landets statistikbyrå med att antalet 20-64-åringar minskar med nästan 6 300 personer i genomsnitt per år. Detta samtidigt som samma åldersgrupp i Skåne fortsatt spås växa med runt 2 300 personer per år under samma tidsperiod.

En sådan utveckling kan leda till att fler danska arbetsgivare kommer att försöka locka till sig skånsk arbetskraft genom högre huvudstadslöner, men också med kortare arbetsveckor och längre semester. Samtidigt kan också utvecklingen tvinga skånska arbetsgivare att matcha de danska lönerna för att inte förlora kompetens.

Minskat behov av nya bostäder

Den lägre befolkningstillväxten påverkar också bostadsmarknaden: behovet av nya bostäder kommer att minska. I en analys från 2024 räknar Swedbank med att det i Sverige behövs 30 000 nya bostäder per år fram till 2033. Det skulle innebära en markant nedväxling jämfört med rekordåren 2013-2022 då det byggdes 45 000 nya bostäder i genomsnitt per år.

Men mot bakgrund av den alltmer ojämna befolkningsutvecklingen skiljer sig behoven åt inom landet. I Skåne finns fortsatt ett relativt stort bostadsbehov, särskilt i västra Skåne. Men även här spås behovet minska. Region Skåne räknar i sin senaste hushållsprognos med att det kommer att behövas 5 475 nya bostäder per år fram till 2034 – klart lägre än de runt 8 300 bostäder som byggdes mellan 2015-2022 i länet, det vill säga före inflations- och ränteuppgången.

I takt med att antalet äldre blir fler förändras också bostadsbehoven. För även om befolkningen

Färre unga och fler äldre

Skånes befolkningsutveckling i olika åldersgrupper, tusental

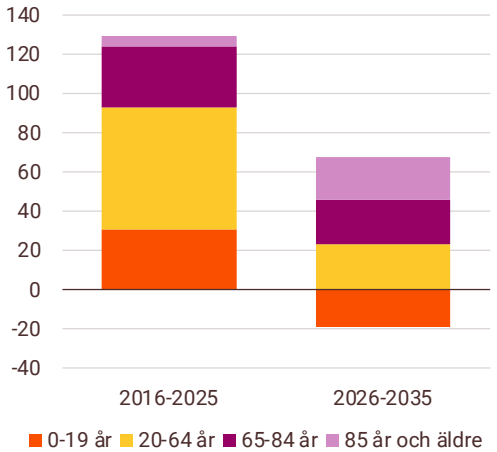

Källa: SCB & Region Skåne

inte växer i samma takt längre så kan bostadsbehoven öka när den befintliga befolkningen blir allt äldre. Äldre bor oftare ensamma och därför kan bostadsbehovet öka även där befolkningen knappt växer. Framför allt kommer det behövas fler senioranpassade bostäder.

I mindre kommuner, där befolkningen redan har börjat krympa, kan utvecklingen leda till ett ökat bostadsöverskott, med risken att behöva avveckla delar av bostadsbeståndet. Enligt en analys från Riksbanken är det framför allt kommuner med färre än 25 000 invånare som ligger i riskzonen för detta. Överskottet väntas framför allt slå mot hyresrätter, eftersom boende lättare kan lämna en hyresrätt än en ägd bostad när efterfrågan sjunker.

Detta är en utveckling som kan få konsekvenser för fastighetsföretagen genom lägre hyresintäkter och fallande fastighetsvärden som följd när vakanserna ökar. På sikt ökar då risken att fastighetsbolagen inte kan betala tillbaka sina lån, varnar Riksbanken i samma analys.

Färre skolor och fler äldreboenden

Framtidens behov av samhällsfastigheter påverkas också av de demografiska förändringarna. Redan idag har både skolor och förskolor runt om landet lagts ned som en följd av minskade barnkullar. Antalet barn i förskoleåldrarna 1-5 har minskat under några år och på sikt kommer dagens låga födelsetal slå igenom i grundskoleåldrarna, vilket innebär att allt fler skolor kommer behöva läggas ned. I Skåne väntas det bli 21 000 färre barn i grundskoleåldrarna 6-15 år under kommande tioårsperiod. Det motsvarar en potentiell nedläggning av runt 80 grundskolor. För Sverige som helhet pekar prognosen på 168 300 färre barn i samma åldersgrupp.

Istället väntas behoven av äldreboenden, vårdcentraler och andra omsorgsrelaterade anläggningar öka i takt med att befolkningen blir allt äldre. För byggsektorn skapar dessa förändrade behov möjligheter för att bygga fler flexibla fastigheter, byggnader som enkelt kan anpassas och omvandlas efterhand i takt med att åldersstrukturen förändras.

”Befolkningsstrukturen är viktigare än antalet människor”

Att den demografiska utvecklingen innebär förändringar är de flesta ense om. Men att befolkningen krymper enbart skulle vara dåliga nyheter finns det delade meningar kring. I Danmark har ekonomiprofessorn Carl-Johan Dalgaard lyft fram att färre människor kan vara positivt för klimatet, ett resonemang som Åsa Hansson delvis delar.

– Det är självklart att om man använder mindre resurser så kommer det att minska påverkan på klimatet. Men jag skulle inte säga att det är så bra klimatpolitik, att vänta till år 2080 när befolkningen börjar minska, säger hon och fortsätter:

– Klimatomställningen och demografin är två olika frågor. Klimathotet måste vi hantera här och nu. Forskningen pekar också på att det inte är självklart att färre människor skulle ge oss ett bättre klimat, eftersom en växande befolkning tvärtom kan skapa incitament för nödvändiga klimatinvesteringar.

Samtidigt finns det studier som pekar på att färre människor skulle kunna leda till ökade livsinkomster och ökat välstånd per invånare. I en studie argumenterar ekonomen Daron Acemoglu och hans kollegor för att både BNP per arbetsför vuxen och löneökningarna har stigit snabbare i länder och regioner med lägre födelsetal, helt enkelt för att arbetskraftsbrist tvingar fram snabbare teknikutveckling. Företag investerar mer i arbetsbesparande innovation och högteknologiska sektorer när det blir ont om arbetskraft, något som kompenserar för att befolkningen minskar. Åsa Hansson understryker att det parallellt kommer att ske viktiga framsteg, men betonar att det ändå kommer behövas människor.

– Mycket pekar på att befolkningsstrukturen är viktigare än antalet människor. Unga är mer innovativa och startar fler företag och konsumerar annat än äldre. Om vi inte har unga så kommer efterfrågan sannolikt att minska, säger hon och lyfter fram Kina som ett exempel.

– Det kan även finnas en geopolitisk effekt, men i takt med att den inhemska efterfrågan har minskat i landet kan man föra en mer expansiv exportstrategi. För vad gör man när hemmamarknaden viker? Jo, man söker sig ut på världsmarknaden. I slutändan måste ju någon köpa varorna som produceras. Detta skulle kunna vara en delförklaring till Kinas expansiva exportstrategi.

Sverige har goda grundförutsättningar

Utmaningen för Sverige och många andra länder handlar nu om att ställa om och anpassa samhällsekonomin till en ny demografisk verklighet. Men exakt hur är svårt att sia om eftersom flera saker sker parallellt. Ny teknik och nya arbetssätt kommer att spela en viktig roll i framtiden, tror Åsa Hansson.

– Men vi vet inte hur mycket tekniken kommer att underlätta samtidigt som den är bättre lämpad för vissa områden och sämre för andra. I Japan har man försökt att tillämpa nya tekniklösningar inom äldrevården, men inte helt lyckats – det är fortfarande brist på arbetskraft.

Samtidigt har Sverige goda grundförutsättningar för att lyckas ställa om jämfört med många andra länder. Befolkningstillväxten saktar förvisso in, men den växer fortfarande och befolkningen är fortsatt relativt ung. Barnafödandet är historiskt lågt, men fortsatt högre än i många andra delar av västvärlden. Sysselsättningsgraden är hög och trenden pekar på att allt fler äldre och utrikes födda arbetar.

Fyra miljoner färre invånare 2100?

”Denna utveckling (ett samhälle utan barn, reds. anm.) kan liknas vid ett företag som upphör att investera i forskning, kompetens eller realkapital. På kort sikt kan detta leda till förbättrade kassaflöden och minskade kostnader, men på längre sikt undergrävs förmågan till tillväxt, innovation och värdeskapande”. Så låter ett av huvudbudskapen i den första rapporten från utredningen ”Framtid med barn”.

Genom att isolera de demografiska effekterna har Åsa Hansson och hennes kollegor försökt studera hur Sveriges ekonomi kommer att utvecklas fram till 2100 vid några olika scenarier för barnafödandet och invandringen.

I ett huvudscenario som kallas ”stabil demografi” har den summerade fertiliteten ökat till 1,73 barn per kvinna tillsammans med en fortsatt nettoinvandring. I ett sådant scenario spås Sveriges befolkning växa till 12,6 miljoner människor år 2100. I ett alternativt scenario där födelsetalen istället fortsätter att minska till under 1,0 barn per kvinna samtidigt som migrationen även minskar blir utvecklingen en helt annan. Då kan befolkningen krympa med över fyra miljoner till 6,2 miljoner invånare år 2100.

En så pass kraftig befolkningsminskning skulle innebära långtgående konsekvenser för samhällsekonomin. I ett sådant scenario räknar Åsa Hansson och hennes kollegor med att Sveriges BNP kommer att vara mindre än hälften mot vad den är vid scenariot med stabil demografi.

– Mycket annat kommer hända i ekonomin samtidigt som motverkar de negativa effekterna. Det är inte så att det vi säger är någon form av prognos på hur det kommer att utveckla sig, utan det är mer en känslighetsanalys, understryker Åsa Hansson och avslutar:

– Istället för att se det som en kris kan vi se det som en enorm möjlighet till att ställa om och undvika de värsta scenarierna. Vi har en låg statsskuld och vi har ett samhälle som har många fördelar med en förhållandevis väl utbyggd familjepolitik, bra infrastruktur, välutbildad arbetskraft samt en relativt ung befolkning. Det är stora konkurrensfördelar för Sverige.

Åsa Hansson är docent i nationalekonomi och leder den statliga utredningen ”Framtid med barn”.

Skånes delade framtid: Tio kommuner kommer krympa det kommande decenniet

En krympande befolkning kommer att innebära stora utmaningar för allt fler kommuner. Skolor som tvingas stänga och hus som står tomma ökar risken för en ond spiral. I Östra Göinge, där utvecklingen varit påtaglig länge, är man inställd på ännu färre invånare i framtiden, något som inte nödvändigtvis behöver vara av ondo. “Klart vi tappar befolkning – man flyttar dit jobben finns”, säger kommunalrådet Patric Åberg (M).

– Det kommer inte gå åt helvete, men det kommer bli annorlunda. Patric Åberg, Östra Göinges moderata kommunalråd sedan 16 år, siar om framtiden för sin kommun.

Han är född och uppvuxen i Östra Göinge i nordöstra Skåne. I dag har kommunen 13 700 invånare och om tio år bor där 12 400 om utvecklingen fortsätter enligt Region Skånes senaste befolkningsanalys. Enligt den väntas tio skånska kommuner krympa. Och ingen annanstans i länet är utvecklingen så tydlig som här.

– Här har befolkningen minskat sedan -93. Då var vi som mest 15 100. Sedan har det backat hela tiden, med undantag för migrationskrisen, säger Patric Åberg.

Sveriges befolkningstillväxt har redan saktat in på allvar. Två tredjedelar av landets 21 län hade en folkminskning under fjoåret. Befolkningen krympte framför allt i norra Sverige, men även i Blekinge och Kronobergs län. Bara under de senaste åren har det stängts 620 förskoleenheter i landet på grund av minskade barnkullar, enligt den statliga utredningen ”Framtid med barn”.

Det är i kommunen utvecklingen märks först. Liksom Östra Göinge väntas befolkningen krympa i Simrishamn och Hörby under den kommande tioårsperioden när befolkningen alltmer koncentreras till de större städerna. Att befolkningen ska öka har varit Simrishamns viktigaste politiska fråga i trettio år, enligt det moderata kommunalrådet Jeanette Ovesson.

– Det kommer fortsatt vara vårt huvudfokus. Det är där man vill lägga krutet. Då gäller det att se vad som är viktigt för att man ska flytta till en kommun, säger hon.

”Anfall är bästa försvar” är mantrat i Hörby, enligt det sverigedemokratiska kommunalrådet Anders Hansson. Medan Region Skåne spår en marginell minskning med 60 personer till 15 500 invånare år 2035, satsar Hansson tvärtemot prognosen på att kommunen ska växa med 2 000 invånare.

– Vi som många andra kommuner har ett minskande barnafödande och en befolkning som blir äldre. Därför har vi aktivt jobbat med att få till oss nya företagsetableringar.

”Det värsta en politiker kan göra”

Även om framtidsscenarier är osäkra är Patric Åberg ändå inställd på att Region Skånes befolkningsprognos träffar någorlunda rätt, om inget oförutsett händer.

– Östra Göinge kommer att minska i befolkning. Det är bara så, det kommer bli färre skolor och fler tomma bostäder.

De gamla bruksorterna i Östra Göinge hade på 70- och 80-talet flera större fabriker. Förutom pappersbruk hade golvtillverkaren Tarkett i Hanaskog 600–700 anställda, mot dagens 95. I Sibbhult hade Scania sin växellådsfabrik.

I dag har kommunen Sveriges högsta ungdomsarbetslöshet på 15 procent. Sibbhult är orten där Patric Åberg var med och lade ner en skola för två år sedan. Runt 100 barn flyttades till Broby. Trots det har skolan idag färre barn än innan flytten.

– Att lägga ned en skola är det värsta en politiker kan göra. De som bor där tänker här och nu, så det blir en krock när vi säger att barnafödandet kommer vika kraftigt och utflyttningen öka och det inte går att ha en kvalitativ skola på det sättet vi har haft, samtidigt som skolan i Broby står halvtom.

FOTO: SIMRISHAMNS KOMMUN

Jeanette Ovesson (M), kommunalråd i Simrishamn.

Den upplevelsen delar han med Jeanette Ovesson.

– Utmaningarna i demografin är ju stora. För att förbereda oss på det behöver vi titta på strukturella beslut. Vi har redan fattat några lite svårare beslut om att stänga en skola och två särskilda boenden för att få en mer effektiv och kvalitativ verksamhet.

Frågan har märkts politiskt i Simrishamn. 2024 hoppade Centerpartiet av kommunstyret i protest mot skolnedläggningen. I höstens val tredubblades stödet för dem.

Östra Göinges nya kommunhus stod färdigt 2024. Det är en del av gestaltningen, enligt Patric Åberg: ”När man kommer hit ska man tänka att det är trevligt här.”

I Hörby har man däremot inte anpassat sig efter Region Skånes prognos. Anders Hansson säger att man visserligen stängde en förskola i Hörby men att man ”bygger nya och renoverar befintliga”:

– Att anpassa sig till faktumet att kommunen kommer bli mindre är samma sak som att ge upp.

FOTO: HÖRBY KOMMUN

Anders Hansson (SD), kommunalråd i Hörby.

Man flyttar dit jobben finns

Hur undviker en kommun med krympande befolkning en ond spiral där attraktiviteten gradvis avtar i takt med att skolor tvingas stänga?

Frågan är felställd, menar Åberg. Det är inte skolan som driver utvecklingen – det är inte därför man flyttar till en ort. I stället måste man få i gång jobbmotorn som har stannat av i nordöstra Skåne.

– Det som har hänt under de senaste 35–40 åren är att antalet jobb där man kunde gå direkt från högstadiet till golvet på Tarkett eller Scania har försvunnit. Det var därför man bodde här, säger han och fortsätter:

– Jag tror att vi kan göra mycket lokalt, men det är Kristianstad eller Hässleholm som måste vara motorn och där ser vi att jobben också försvinner.

Det byggs nytt i Broby. 33 nya lägenheter och en ny busstation i centrum stod klart 2025.

Klart att vi tappar befolkning – man flyttar dit jobben finns, säger han.

Om inte Kristianstad och Hässleholm lyckas med att locka till sig nya investeringar, då kan inte heller Östra Göinge växa, låter domen från Åberg.

Måste möjliggöra livet på landet

Urbaniseringstrenden har varit påtaglig i Skåne och kommer förstärkas under den kommande tioårsperioden, enligt prognosen.

Patric Åberg ser två scenarier framför sig: antingen fortsätter utvecklingen på inslagen väg. Eller så inser folk värdet i naturskön miljö, billiga bostäder och bra kommunikationer till en större arbetsmarknadsregion. Bybegreppet har förändrats.

– I dag bor du i en kommun och jobbar i en annan. Du har ungarna i skolan i en tredje och fritidsaktiviteter i en fjärde. Det är verkligheten i dag.

När världen blir mindre och mer digital, kan man bosätta sig var man vill – något som skulle kunna vara gynnsamt för Östra Göinge, menar Åberg.

– Ett hus här ligger på 1,3–1,5 miljoner. Det är typ kontantinsatsen till toaletten för en lägenhet i Malmö. Vi har våra byar och kan inte flytta på dem, då ska de vara så attraktiva som möjligt. Därför måste vi riva, bygga, satsa, göra lekplatser, snygga till på torget.

I Östra Göinge gör man vad många andra kommuner inte vågar, säger Patric Åberg och pekar på att de rivit drygt 100 lägenheter i Hanaskog. Åbergs vision är att Östra Göinge i framtiden kommer bestå mer av ”småhusbyar” med ökad tillgänglighet för den växande äldre befolkningen.

– Vi måste få bort de gamla hyreshusen och satsa på villakvarteren. Vill vi att 80-åringarna ska ha frihet att själva bestämma när de ska gå ut, då behöver vi riva det gamla och bygga nytt. Vi har ju marken att bygga på.

Att möjliggöra livet på landet är viktigt i Simrishamn också, som har ett stort avstånd till de större arbetsmarknadsregionerna och universiteten, säger Jeanette Ovesson. Därför blir det viktigt att bygga på sina styrkor säger hon, och pekar på natur- och kulturlivet.

– Vi har jobbat hårt för till exempel bredbandsutbyggnaden så att det inte ska finnas några hinder för att jobba hemifrån och för att kunna skapa nya arbetsplatser.

Brist på högspecialiserad kompetens

De demografiska förändringarna kommer att bli Kommunsveriges största utmaning, menar Åberg, och pekar på den kraftigt stigande andelen äldre under den kommande tioårsperioden.

– Det kommer att krävas enorma pengar – och händerna finns ju inte heller. Det är ett stort bekymmer. Vem ska ta hand om 85-åringen om tio år?

I byarna är bruken borta, men mentaliteten finns kvar, menar Åberg. Det har blivit svårare för det privata näringslivet att hitta relevant kompetens när befolkningen minskar. Mycket handlar om att kunna attrahera högspecialiserad kompetens, som ingenjörer eller läkare. I dag måste man kunna mer för att vara attraktiv på arbetsmarknaden, säger Åberg, men påpekar att företagen också behöver bli bättre på att visa upp hur verksamheten fungerar.

– Vi är en bruksbygd, det är inte inne att studera. Det är jag ett levande exempel på. Dagen efter gymnasiet började jag jobba på Formplast.

Att vända skolresultaten är det absolut viktigaste för Östra Göinge, enligt Patric Åberg. Det är inte bara skolans ansvar, utan hela samhällets. Det krävs en ”mobilisering för skolan”:

– Vad gör vi med de här outbildade grabbarna på landsbygden som saknar framtidstro? Det är jätteviktiga frågor. Men då måste man tidigt börja med att prata om att det är bra att utbilda sig. Den här bruksbygdsmentaliteten måste vi få bort, säger Åberg.

”Man skjuter landsbygden rakt i sank”

Men staten försvårar för landsbygden, menar Patric Åberg. Han hävdar att det är svårare att få tillstånd att bygga här än i Lund eller Malmö, något som hindrar möjliga företagsetableringar.

Han lyfter också fram de nya bolånereglerna som trädde i kraft i år som ytterligare ett exempel. Medan det har blivit lättare att låna för att köpa en bostad, kan det bli svårare och ta längre tid att låna till renovering efter att villkoren för tilläggslån skärpts.

– Detta slår rakt mot oss. Invånarna har inte möjlighet att renovera sina hus. Det är bara Stockholm, Stockholm, Stockholm. De tittar inte på något annat, det är ett typexempel på hur man skjuter landsbygden rakt i sank.

I stället borde man få låna upp mer på sina hus i Östra Göinge och i liknande kommuner, menar Åberg. Han lyfter fram olika regelverk i olika delar av landet som ett konkret förslag för att få fler att flytta till mindre kommuner.

– Kraschar bostadsmarknaden i Stockholm handlar det om enorma summor, kraschar det här märks det inte på samma sätt. Där har du villor för 10–15 miljoner. För det kan du köpa en gård med 100 hektar här. Det är en helt annan värld, och de nuvarande reglerna hämmar vår utveckling snarare än hjälper oss, säger han.

Krympandet är gemensamt – förutsättningarna olika

Bakom den gemensamma prognosen om färre invånare i Östra Göinge, Simrishamn och Hörby har kommunerna vitt skilda förutsättningar för att eventuellt vända trenden.

Anders Hansson lyfter fram Hörbys centrala läge med goda kommunikationer som en framgångsfaktor för att locka till sig fler invånare.

I Simrishamn ser man i nuläget inga risker med bostadsöverskott. Däremot är det många som bor i kommunen stora delar av året, men är skrivna på andra ställen. Där går kommunen miste om viktiga skatteintäkter.

– Vår utmaning är att vi vill att de som bor här mer än halva året också ska vara skrivna här. Hade det funkat hade vi inte haft något problem med vår befolkning.

Avsaknaden av centralort ställer till det i Östra Göinge, menar Patric Åberg. De två byarna Broby och Knislinge är ungefär jämstora med drygt 3 000 invånare. En minskad befolkning gynnar inte den strukturen:

– Det blir ingen kraft, du får inte den servicen och näringslivet om du inte har den kärnan som finns i närliggande kommuner.

Egentligen är det inget problem om Östra Göinge krymper om man kan ställa om, menar Patric Åberg. Ansvarstagandet i byarna blir större.

– Känslan blir att byarna är viktiga och att vi satsar på dem. Hade vi legat i Kristianstad kommun hade de inte gjort någonting här ute. Det är därför jag säger att det inte kommer gå åt helvete, men det kommer bli annorlunda. Då måste vi se till att annorlunda blir riktigt bra.

FOTO: ÖSTRA GÖINGE KOMMUN

Kvarteret Ringen i Hanaskog. Drygt 100 lägenheter revs 2022. Visionen är mer tillgängliga bostäder.

AKTUELLT OM DEMOGRAFIN

Storstäderna växer mer än resten av landet tillsammans

Under 2025 stod storstadskommunerna Stockholm, Göteborg och Malmö för nära 60 procent av all befolkningstillväxt i Sverige. Det visar statistik från SCB, som lyfts fram av Malmö stad.

Räknas även den kranskommun med störst befolkningstillväxt vid varje storstad in – Nacka, Mölndal och Burlöv – handlar det om tre fjärdedelar av Sveriges hela befolkningstillväxt.

Totalt växte Stockholm, Göteborg och Malmö med 10 200 invånare under 2025, vilket kan jämföras med 7 600 invånare i övriga landet.

Samtidigt krympte nästan nio av tio kommuner med färre än 5 000 invånare under fjolåret, liksom tre av fyra kommuner med färre än 10 000 invånare.

Sammantaget innebär det alltså att storstäderna drar ifrån resten av landet.

Ur ett europeiskt perspektiv är Sveriges medianålder låg

Med en medianålder på 41 år 2024 placerar sig Sverige på 28:e plats av 35 europeiska länder. Det visar en jämförelse som bygger på tal från Eurostat. Medan medianåldern stigit i så gott som samtliga övriga länder på listan mellan år 2010 och 2024 har den hållit sig närmast oförändrad i Sverige. Förklaringen till detta är främst flyktingmottagandet i Sverige, som hållit nere medianåldern.

Högst är medianåldern i Italien (48,7 år) följt av Portugal, Bulgarien, Grekland och Spanien. Länderna högt på listan tappade i allmänhet befolkning i arbetsför ålder under eurokrisen.

Ser man historiskt har det skett ett skifte i Sverige, som i slutet av 1960-talet i stället tillhörde de länder i Europa med högst medianålder.

Allt fler vuxna danskar bor med sina föräldrar

I slutet av 2023 bodde 3,2 procent av de danska 30-44-åringarna tillsammans med en eller båda av sina föräldrar, att jämföra med 2,3 procent tio år tidigare. Vanligast förekommande är det bland männen, som utgör 65 procent av denna grupp, enligt Danmarks Statistik.

I hela gruppen av 30-44-åringar som bor med sina föräldrar är inkomsten genomsnittligt lägre än bland övriga jämnåriga, och fler är låginkomsttagare. Det gäller även föräldrarna som bor med sitt vuxna barn.

Statistiken visar också att det är vanligare att andra generationens invandrare bor med sina föräldrar, särskilt om de har sitt ursprung i ett icke-västligt land. 14,3 procent av andra generationens invandrare med rötter i ett icke-västligt land bodde 2023 med en eller båda föräldrarna.

Ser man till Danmarks geografi har Själland störst andel föräldrasambor inom denna åldersgrupp, särskilt i Gribskov på norra delen av ön, där de utgör 8,9 procent av 30-44-åringarna. Det kan jämföras med 2,0 procent av köpenhamnarna i samma ålder.

De som bor med sina föräldrar är oftare ensamstående och har mer sällan barn än övriga 30-44-åringar.

AKTUELLT OM DEMOGRAFIN

Barnafödandet ökar i Danmark efter flera års nedgång

Efter år av minskat barnafödande ökar antalet födslar i Danmark igen. Totalt föddes drygt 59 400 barn under år 2025, nästan 2 400 fler än året innan, enligt siffror från Danmarks Statistik. Den danska regeringens förstärkning på fertilitetsbehandlingsområdet kan ha bidragit till uppgången, konstaterar epidemiolog- och biodemografprofessorn Rune Lindahl-Jacobsen, som intervjuats av News Øresund.

Det minskade barnafödandet i Danmark har fått allt större uppmärksamhet under de senaste åren. 2024 sjönk det summerade fruktsamhetstalet, som visar det genomsnittliga antalet födda barn per kvinna, till historiskt låga 1,46 barn – det lägsta sedan 1980-talet.

Med undantag av en tydlig ökning 2021 i samband med coronapandemin har barnafödandet gradvist minskat i landet sedan 2016. Men i fjol bröts den nedåtgående trenden.

En växande debatt och fler fertilitetsförsök kan ligga bakom

Mätt i procent steg barnafödandet med 4,1 procent jämfört med 2024. Det är den tredje högsta ökningen mellan ett enskilt år sedan millennieskiftet. Man får gå tillbaka till tidigt 90-tal för att hitta motsvarande siffror. Professor Rune Lindahl-Jacobsen vid Syddansk Universitet pekar ut två möjliga förklaringar bakom ökningen.

”En anledning är troligen att det har tillkommit fler kostnadsfria ART-behandlingar (assisterad befruktning), vilket kan ha ökat antalet behandlingar. Men det vet vi först i mars-april när siffror från 2025 för ART-behandlingar publiceras. En annan anledning är säkert den växande debatten och medvetenheten på området”, skriver Lindahl-Jacobsen i ett mejl till News Øresund.

Sedan december 2024 har offentligfinansierad assisterad befruktning ökat från tre till sex försök. Dessutom ges även sex fertilitetsbehandlingar till ensamstående och par som önskar att bli föräldrar till ännu ett barn.

Att antalet kvinnor i den så kallade ”fødedygtige alder” (15-49 år) ökade under fjoåret kan också ha bidragit. Men samtidigt steg också det summerade fruktsamhetstalet från historiskt låga 1,466 till 1,506 barn. Störst var ökningen bland danskfödda kvinnor (från 1,516 till 1,570) och i åldersgruppen 30-34 år (från 1,196 till 1,250), noterar Danmarks Statistik.

Födelseöverskottet går från minus till plus

Det stigande barnafödandet bidrog även till att den naturliga befolkningstillväxten (antalet födda minus döda) tydligt vände uppåt 2025. Antalet döda steg förvisso jämfört med året innan med två procent, från cirka 57 100 till nästan 58 200 personer. Men med drygt 59 400 födslar uppgick födelseöverskottet till över 1 250 personer.

Födelseöverskottet är dock kvar på historiskt låga nivåer, som mellan 2007-2021 legat på drygt 7 000 personer i genomsnitt. Under 2022-2023 var den naturliga befolkningsökningen negativ, på cirka 1 000 personer, för att 2024 vända uppåt till ett marginellt överskott på åtta personer.

Om rapporten

Denna rapport är den tredje summerande årsrapporten som tar status på hållbarhetsarbetet i Skåne. Nytt för i år är den bredare ansatsen: förutom ett kapitel om klimatomställningen innehåller rapporten två kapitel om beredskapsarbetet och de demografiska utmaningarna i Skåne.

Rapporten ingår i en serie rapporter från Sparbanken Skåne om hållbarhetsarbete i Skåne. Rapporterna tas fram i samarbete med Øresundsinstituttet som står för analysarbete och produktion. Syftet är att bidra till ökat fokus på frågor som rör hållbarhet, klimatomställning, resiliens och demografiutmaningar.

Rapporterna kartlägger viktiga insatser inom olika sektorer och ämnesområden som är kopplade till Skåne. Materialet är baserat på ett stort antal statistiska källor och kvalitativa intervjuer.

Som bank har Sparbanken Skåne en viktig roll i samhället och för den ekonomiska vardagen för många människor och företag. Banken arbetar för en hållbar utveckling genom att främja ekonomisk, miljömässig, etisk och social hållbarhet. Majoritetsägare är tre lokala sparbanksstiftelser. Dessa värnar om banken och sparbanksrörelsens grundläggande värderingar, vilket bland annat innebär att delar av bankens vinst kan komma samhället till godo genom olika projekt.

Rapportserien Vår framtid finansieras av Sparbanken Skånes ägarstiftelse Finn.

Materialinsamling

Rapporten bygger på statistiskt material från en rad internationella, nationella, regionala och kommunala källor som finns redovisade på kommande uppslag samt på faktainsamling och intervjuer.

Intervjuer

Till rapportens olika delar har flera intervjuer genomförts, antingen i person, över telefon eller via mejl. Alla intervjupersonerna har fått faktakolla sina texter och godkänt de citat som återfinns i rapporten.

Klimat

Ordförklaringar

Utsläpp av växthusgaser, CO2e: Koldioxidekvivalenter, förkortat CO2e, är ett gemensamt mått för att jämföra olika växthusgasers klimatpåverkan. Olika växthusgaser bidrar olika mycket till växthuseffekten och med måttet CO2e fås ett gemensamt mått för alla olika utsläpp av växthusgaser och deras inverkan på klimatet. Måttet används bland annat i Sveriges nationella rapportering och klimatmål.

Totalt per geografi: I rapporten redovisas utsläppen av CO2e på landsnivå, på länsnivå (de tre storstadslänen), på delområdesnivå inom Skåne samt för Öresundsregionen. På den danska sidan inkluderar Öresundsregionen de båda regionerna Hovedstaden och Själland och Skåne på den svenska sidan. Det är de territoriella utsläppen som avses, det vill säga de utsläpp som sker inom landets (eller regionens) gränser. Källa: SMHI, Nationella emissionsdatabasen & Energistyrelsen.

Per invånare: I rapporten redovisas utsläppen av CO2e per invånare. Utsläppen av CO2e per invånare redovisas för Sverige, Danmark, Finland, Tyskland, EU, de tre storstadslänen, Öresundsregionen och på delområdesnivå. Måttet fås fram genom att regionens samlade utsläpp av CO2e dividerat med befolkningen i området. Källa: European Environment Agency, SMHI, Nationella emissionsdatabasen, Energistyrelsen, SCB och Danmarks Statistik.

Per kvm: Rapporten redovisar utsläpp av CO2e per kvadratkilometer. Statistiken redovisas på delområdesnivå, för Öresundsregionen och Stockholms län. Källa: SMHI, Nationella emissionsdatabasen, Energistyrelsen, SCB och Danmarks Statistik.

Per sektor: Utsläpp av CO2e per sektor redovisas i rapporten för Skåne och på delområdesnivå. Utsläppssiffror för transport, jordbruk och industri redovisas också för Stockholms och Västra Götalands län. Det är de tre största sektorerna i Skåne när gäller utsläpp av växthusgaser. Källa: SMHI, Nationella emissionsdatabasen

Konsumtionsbaserade utsläpp: Är ett av de tre sätten att beräkna utsläppen av växthusgaser. Det vanligaste och huvudsakliga sättet för att beräkna utsläppen är de territoriella utsläppen som är de utsläpp som sker inom ett lands (eller regions) gränser. Konsumtionsbaserade utsläpp räknar utsläppen som sker från varor och tjänster, som är konsumerade i Sverige oavsett var dessa utsläpp sker. Beräkningsmetoderna för de konsumtionsbaserade utsläppen är mer osäkra jämfört med de territoriella utsläppen. Siffror finns i nuläget enbart på riksnivå med eftersläpning. Källa: Naturvårdsverket

Vindkraft: Vindkraftsstatistiken från Energimyndigheten beskriver utbyggnaden på kommunnivå och elproduktionen på länsnivå.

Installerad effekt (MW): Den installerade effekten för en vindkraftsanläggning är den maximala effekten som anläggningen kan producera när den är i full drift och vindförhållandena är optimala. Den installerade effekten mäts i megawatt, MW. I rapporten redovisas statistik på riks-, läns-, och delområdesnivå. Källa: Energimyndigheten

Elproduktion från vindkraft (GWh): Elproduktionen från vindkraft är den faktiska mängd el som genereras av vindkraftsanläggningarna under en viss tidsperiod. Elproduktionen beror på faktorer som vindhastighet, vindriktning, driftstid och underhåll. I rapporten redovisas statistik på riksnivå och för landets tre storstadslän. Källa: Energimyndigheten

Solceller: Statistiken från Energimyndigheten visar nätanslutna solcellsanläggningar i elnätet fördelat på effektklasser på nationell och regional nivå.

Installerad effekt (MW): Den installerade effekten för en solcellsanläggning är den maximala effekten som anläggningen kan producera när den är i full drift och förhållandena är optimala. Den installerade effekten mäts i megawatt, MW. I rapporten redovisas statistik på riks-, läns-, och delområdesnivå. Källa: Energimyndigheten

Watt/capita: Visar den installerade effekten av solceller per invånare, mätt i watt per capita. I rapporten redovisas statistik på riksnivå och för landets tre storstadslän. Källa: Energimyndigheten

Watt/landareal: Visar den installerade effekten av solceller per landareal (landyta), mätt i watt per landareal. I rapporten redovisas statistik på riksnivå och för landets tre storstadslän. Källa: Energimyndigheten

Grönt avdrag: Skattereduktion om max 50 000 kronor per person per år för arbets- och materialkostnad vid installation av grön teknik. Som grön teknik räknas installation av nätanslutet solcellssystem, installation av system för lagring av egenproducerad energi och installation av laddningspunkt för elfordon. Källa: Skatteverket, Svensk solenergi

Tema: Vatten och klimatförändringen

Kapitlets temadel om vatten och klimatförändringen bygger på statistik och fakta, huvudsakligen från Myndigheten för civilt försvar (MCF, tidigare MSB), Länsstyrelsen, SMHI, SGU, Sydvatten, Danva, European Water Services, Finansinspektionen och Svensk försäkring.

Beredskap

Statistik och fakta i kapitlet bygger på den tidigare analysen Försvar och Beredskap från Øresundsinsttuttet (13 april 2026).

Tema: Näringsliv i kristider

Kapitlets temadel om näringslivet i kristider bygger på en rad intervjuer som genomförts med berörda aktörer:

- **Jonas Berg**, dåvarande säkerhetschef, Helsingborgs kommun
- **Per Björkman**, säkerhetschef, Ystad kommun
- **Peter Danielsson**, landshövding, Länsstyrelsen Skåne, 8 maj 2026.
- **Karl Dannestam**, beredskapschef, Lunds kommun
- **Mikael Frisell**, generaldirektör, Myndigheten för civilt försvar
- **Kajsa Helmbring**, försvarsdirektör, Länsstyrelsen Skåne
- **Björn Linde**, vd Kemira, 13 juli 2026
- **Marie Sandin**, vd Tetra Pak

Demografi

Statistiken i demografikapitlet kommer från SCB, Region Skåne, Danmarks Statistik, Region Stockholm, Västra Götalandsregionen, SKR och Swedbank.

En intervju genomfördes den 28 augusti med Åsa Hansson, docent i nationalekonomi som leder den statliga utredningen ”Framtid med barn”.

Tema: När kommunen krymper

Kapitlets temadel om krympande bygger på intervjuer med kommunalråden i tre utvalda skånska kommuner som enligt Region Skånes befolkningsanalys går mot ett minskat befolkningsunderlag de kommande tio åren:

- **Anders Hansson** (SD), Hörby kommun, 11 september 2026
- **Jeanette Ovesson** (M), Simrishamns kommun, 7 september 2026
- **Patric Åberg** (M), Östra Göinge kommun, 3 september 2026

Källförteckning

- **Acemoglu, Daron m.fl.** *Baby busts and GDP booms: Demographic change and the macroeconomy.* 24 juni 2026. Hämtat: 19 augusti 2026.
- **Boverket**. *Individuell mätning och debitering av uppvärmning och tappvarmvatten, IMD.* 5 augusti 2024. Hämtat: 16 september 2026.
- **CBS News**. *Thousands of Los Angeles homeowners were dropped by their insurers before the Palisades Fire*. 20 januari 2025. Hämtat: 16 juli 2026.
- **Dagens Nyheter**. *Svenskt Vatten: 590 miljarder behövs för att fixa vattenbristen*. 5 september 2026. Hämtat: 16 september 2026.
- **Dagens Nyheter**. *Försäkringsfälla kan drabba boende längs kusten*. 28 augusti 2026. Hämtat: 21 september 2026.
- **Dagens Nyheter**. *Länderna som äter mest ekologiskt i Europa – och Sveriges plats på listan*. 19 juni 2026. Hämtat: 21 september 2026.
- **Danva**. *Danskernes vandregning stiger med 5,42 %*. 26 februari 2026. Hämtat: 15 september 2026.
- **Danmarks Radio**. *Sad du også tilbage med spørgsmål om drikkevandet efter statsministerduel? Her er, hvad der er op og ned*. 9 mars 2026. Hämtat: 15 september 2026.
- **Danmarks Statistik**. *Mænds middellevetid runder for første gang 80 år*. 12 februari 2026. Hämtat: 15 september 2026.
- **Danmarks Statistik**. *Flere voksne bor sammen med deres forældre*. 14 november 2024. Hämtat: 16 september 2026.
- **Danva**. *Declining Water Consumption Since 1987*. 8 september 2022. Hämtat: 15 september 2026.
- **Danva**. *Vand i tal – 2025 Danmark*. Oktober 2025. Hämtat: 15 september 2026.
- **Eslövs kommun**. *Översvämningarna i Eslövs kommun 2024*. 31 mars 2025. Hämtat: 16 juli 2026.
- **EU-kommissionen**. *Energy Efficiency Directive.* 13 september 2023. Hämtat: 16 september 2026.
- **EU-kommissionen**. *Commission decides to refer SWEDEN to the Court of Justice of the European Union in order to ensure accelerated permitting procedures for renewable energy installations.* 8 oktober 2025. Hämtat: 18 september 2026.
- **European Water Services**. *Europe's Water in Figures*. 2026. Hämtat: 16 september 2026.
- **Finansinspektionen.** *Boendeförsäkring mot naturskador i ett förändrat klimat*. 9 februari 2026. Hämtat: 15 juli 2026.
- **Försvarsdepartementet**. *Ny strategi ska stärka Sveriges försörjningsberedskap*. 30 juli 2026. Hämtat: 24 september 2026.
- **Hyresgästföreningen**. *Vatten i lägenhet - ingår det i hyran?* U.å. Hämtat: 16 september 2026
- **Höganäs AB**. *Höganäs och Öresundskraft ingår avtal om negativa utsläpp.* 25 augusti 2026. Hämtat: 21 september 2026.
- **Hörby kommun**. *Höga vattennivåer i Hörbyån och Ringsjön*. 22 januari 2024. Hämtat: 16 juli 2026.
- **Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**. *Uppdrag att föreslå åtgärder för att säkerställa upprätthållandet av tågfärjeförbindelsen mellan Trelleborg och Tyskland samt analysera övriga långsiktiga redundansalternativ*. 10 juli 2026. Hämtat: 24 september 2026.
- **Lindell, Christian.** *Linkedin-inlägg*. januari 2026. Hämtat: 15 september 2026.
- **Lunds universitet – Campus Helsingborg.** *Centrum för beredskap och resiliens deltar i nytt strategiskt forskningsområde*. 1 april 2026. Hämtat: 24 september 2026.
- **McShane, Karl.** *Linkedin-inlägg*. mars 2026. Hämtat: 16 september 2026.
- **Miljøministeriet**. *Nu går forhandlingerne om et nationalt sprøjteforbud i gang*. 18 juni 2026. Hämtat: 15 september 2026.
- **Nationella expertrådet för klimatanpassning**. *Nationell klimat- och sårbarhetsanalys*. 25 juni 2026. Hämtat: 15 juli 2026.
- **News Øresund**. *Barnafödandet ökar i Danmark efter flera års nedgång.* 18 februari 2026. Hämtat: 17 september 2026.
- **News Øresund**. *Stort avhopp i Danmarks första auktion för koldioxidinfångning.* 27 januari 2026. Hämtat: 24 september 2026.
- **News Øresund**. *Södra Sverige prioriteras i den nya nordiska strategin för ett stärkt transportsystem.* 19 mars 2026. Hämtat: 24 september 2026.
- **Nordic Logistics Association**. *The Nordic Model for Military Mobility.* juni 2026. Hämtat: 24 september 2026.
- **Nordic Transport Preparedness Cooperation**. *Joint Nordic Strategy for Transport System Preparedness.* 24 februari 2026. Hämtat: 24 september 2026.
- **Region Skåne**. *Skånes befolkningsprognos 2026-2035.* 8 september 2026. Hämtat: 8 sep-

tember 2026.
- **Region Skåne.** Hushållsprognos för Skåne 2025-2034. 7 oktober 2025. Hämtat: 8 september 2026.
- **Riksbanken.** Demografiska förändringar, vakanser och långivares kreditrisk. 4 april 2026. Hämtat: 31 augusti 2026.
- **SGI och MSB**. *Riskområden för ras, skred, erosion och översvämning*. 2021. Hämtat: 17 juli 2026.
- **SGU**. *Effekter på föroreningar i mark och vatten av ett förändrat klimat*. 8 oktober 2021. Hämtat: 17 juli 2026.
- **SGU**. *Grundvatten och förändrat klimat*. 5 juni 2024. Hämtat: 16 juli 2026.
- **SGU**. *SGU meddelar risk för vattenbrist – södra Sverige påverkas*. 24 april 2026. Hämtat: 16 juli 2026.
- **SKR.** Välfärdens kompetensförsörjning 2023-2033. 27 november 2024. Hämtat: 25 augusti 2026.
- **Slagelse kommune**. *Slagelse Kommune og Sund & Bælt indgår aftale om Halsskov Færgehavn*. 19 maj 2026. Hämtat: 24 september 2026.
- **SMHI**. *2024 - Vinteröversvämningar i Skåne och Östergötland*. U.å. Hämtat: 17 juli 2026.
- **SMHI**. *Sammanfattning till Klimatologirapport nr 47: Extremregn i nuvarande och framtida klimat*. 2017. Hämtat: 18 juli 2026.
- **Sparbanken Skåne**. *Stöd efter översvämningarna – Sparbanken Skåne betalar självrisk åt drabbade hushåll*. 7 februari 2024. Hämtat: 16 juli 2026.
- **Svensk försäkring**. *Naturorsakade skador 2015-2024.* 29 oktober 2025. Hämtat: 8 juli 2026.
- **Sveriges Radio**. *Här upptäcktes mest PFAS-kemikalier i grundvattnet*. 15 juli 2026. Hämtat: 16 september 2026.
- **SVT**. *Att fånga in koldioxid kan rädda klimatet – men satsningarna pausas*. 16 mars 2026. Hämtat: 24 juli 2026.
- **SVT**. *Se spåren efter översvämningarna: "Det är till råttorna alltihop"*. 24 mars 2024. Hämtat: 16 juli 2026.
- **SVT**. *Oroande låga vattennivåer i södra Sverige – folk uppmanas spara*. 12 april 2024. Hämtat: 15 juli 2026.
- **Swedbank Makroanalys.** Behovet av bostäder framöver. 25 juni 2024. Hämtat: 31 augusti 2026.
- **Sydvatten**. *Vattenförbrukning.* 21 april 2026. Hämtat: 16 september 2026.
- **Trafikverket**. *Historiskt avtal säkrar fortsatt tågfärjetrafik mellan Sverige och Tyskland.* 15 juni 2026. Hämtat: 24 september 2026.
- **Utredningen för en framtid med barn.** *Den tysta krisen: De sjunkande födelsetalens påverkan på Sveriges ekonomi och välfärd*. 17 december 2025. Hämtat: 19 augusti 2026.
- **Øresundsbron**. *Eldrivna lastbilar på långdistansrutt mellan Skåne och Jylland.* 27 januari 2026. Hämtat: 22 september 2026.

Sparbanken
Skåne